

Travelling News

from and for tourism lovers

special #1

PRESS!
UNIE DER BELGISCHE JOURNALISTEN & TOERISTISCHE SCHRIJVERS
UBJET.ORG
UNION BELGE DES JOURNALISTES & ECRIVAINS DU TOURISME
ROYALE VERENIGING VAN TOERISTEN
ASSOCIATION ROYALE

75 années au service du tourisme
75
1951 - 2026
75 jaar ten dienste van het toerisme

Nederlandstalige
uitgave

VOORWOORD

Beste lezer,

TRAVELLING NEWS is het driemaandelijkse e-zine van UBJET, Unie van Belgische Journalisten en Toeristische schrijvers. Ze viert dit jaar haar 75-jarig bestaan. Als uitgever van het magazine vindt UBJET het opportuun om haar jubileum gepast te vieren met een selectie van artikels uit voorgaande jaren. Het kadert ook in haar missie om het publiek een spiegel voor te houden van het toerisme in het verleden en het heden, trouw aan de ondertitel van het magazine : ‘door en voor liefhebbers van toerisme’. Zo biedt het de lezer inspiratie voor nieuwe toeristische ontdekkingen. Dit speciale nummer is het eerste in een reeks van vier extra nummers die in 2026 in elke taal worden uitgebracht, tegelijk met de reguliere edities van TRAVELLING NEWS.

Wat vind je in deze nummers? Je krijgt een selectie van in totaal 71 artikels in het Frans en 60 artikels in het Nederlands, tussen 2017 en 2025 verschenen in TRAVELLING NEWS, van nummers 101 tot 132, samen zo’n 640 pagina’s. De selectiecriteria voor de keuze van artikels zijn gebaseerd op een breed spectrum van landen en gebieden door onze journalisten bezocht en hun toerismenieuws. Daarnaast wou de Raad van Bestuur van UBJET artikels publiceren zowel van voormalige leden van de vereniging als van huidige auteurs.

In deze eerste uitgave vind je artikels verschenen in de nummers 101 tot 105 van TRAVELLING NEWS. We nemen je mee naar Sprska, Slovenië, Italië, Zwitserland, Spanje, Indië, uiteraard ook België, de Verenigde Staten, Portugal, Senegal en Marokko.

De volgende specials (Nederlands en Frans) begeleiden medio juni, september en december het gewone nummer van TRAVELLING NEWS.

We hopen dat je het leuk vindt om te lezen! Reacties zijn welkom op info@ubjet.org; je kunt je daar ook aanmelden om driemaandelijks het magazine te ontvangen, volkomen gratis.

Gilbert Menne, hoofdredacteur – 14 maart 2026

*FROM AND FOR
TOURISM LOVERS*

Travelling News special 1

101- 11	Srpska onontdekt	Karel Meuleman
101- 33	Slovenië, groene hart van Europa	Anne-Marie Persoons
102-4	Venetië: cultuur en lifestyle	Patrick de Groot
102-14	Uf Wiederlüge in Ballenberg	Karel Meuleman
104-10	Mad about Madrid	Myriam De Bruyn
104-19	India - De Gouden Driehoek (1): Delhi	Jempi Welkenhuyzen
105-20	India - De Gouden Driehoek (2): Agra: van magische paleizen en werelderfgoed	Jempi Welkenhuyzen
105-42	Foto-safari doorheen Durbuy, Hotton en Marche en Famenne	Lina Van Obergen
106-43	Onbekend Wallonië	Karel Meuleman
105-46	Tourism everywhere - in pictures (part 3)	Karel Meuleman
106-32	Citytrip naar het vernieuwde New York	Patrick De Groot
107-7	Obrigado	Karel Meuleman
107-18	Sénégal privé	Julien Lyssens
107-28	Marokko: de Keizerlijke Steden	Patrick Perck

Onontdekt: Srpska

© Tekst en foto's: Karel Meuleman

België heeft een ingewikkelde staatsstructuur die moeilijk is uit te leggen. Republika Srpska is zo mogelijk nog straffer: als je't vertaalt, luidt het 'republiek Servië', maar het is niet hetzelfde als Servië, dus vertaalt men het niet en blijft het Republika Srpska, een entiteit niet erkend als onafhankelijke staat. Het werd na de oorlog in 1992 een deel van Bosnië-Herzegovina met als bestuurlijke hoofdstad Banja Luka; de 'echte' hoofdstad is Sarajevo. Deze ingewikkelde structuur maakt ook dat het toerisme er nog in de kinderschoenen staat.

Het land heeft alleszins veel te bieden en is nog puur natuur. Dat de infrastructuur er weinig ontwikkeld is, heeft veel te maken met de geïsoleerde situatie waarin het land zich bevindt. Hotels zijn er wel maar ze zijn veelal eenvoudig en je vindt ze niet

overal. Je kunt ook logeren in pensions, in vakantiehuisjes of in kamers bij particulieren. Restaurants vind je bij de vleet, dikwijls met lokale specialiteiten en vooral overvloedig. En duur hoeft het niet te zijn: de prijzen liggen op minder dan 1/3 van wat

Riviertje bij Šipovo.

Het lokale 'Bokrijk' bij Ljubačevo.

bij ons de norm is; in landelijke gebieden is het nog goedkoper! Het gemiddelde maandloon bedraagt er zo'n €350, omgerekend, want het land behoort niet tot de EU, laat staan dat men er met euro rekent. De lokale munteenheid is de km, *convertible mark*, zowat de helft van een euro. Een lunch inclusief wijn komt je op zowat 12 kilometer, sorry: km, of ca. €6. Overnachten in een 3- of 4-sterrenhotel doe je voor een €25 per persoon, inclusief ontbijt.

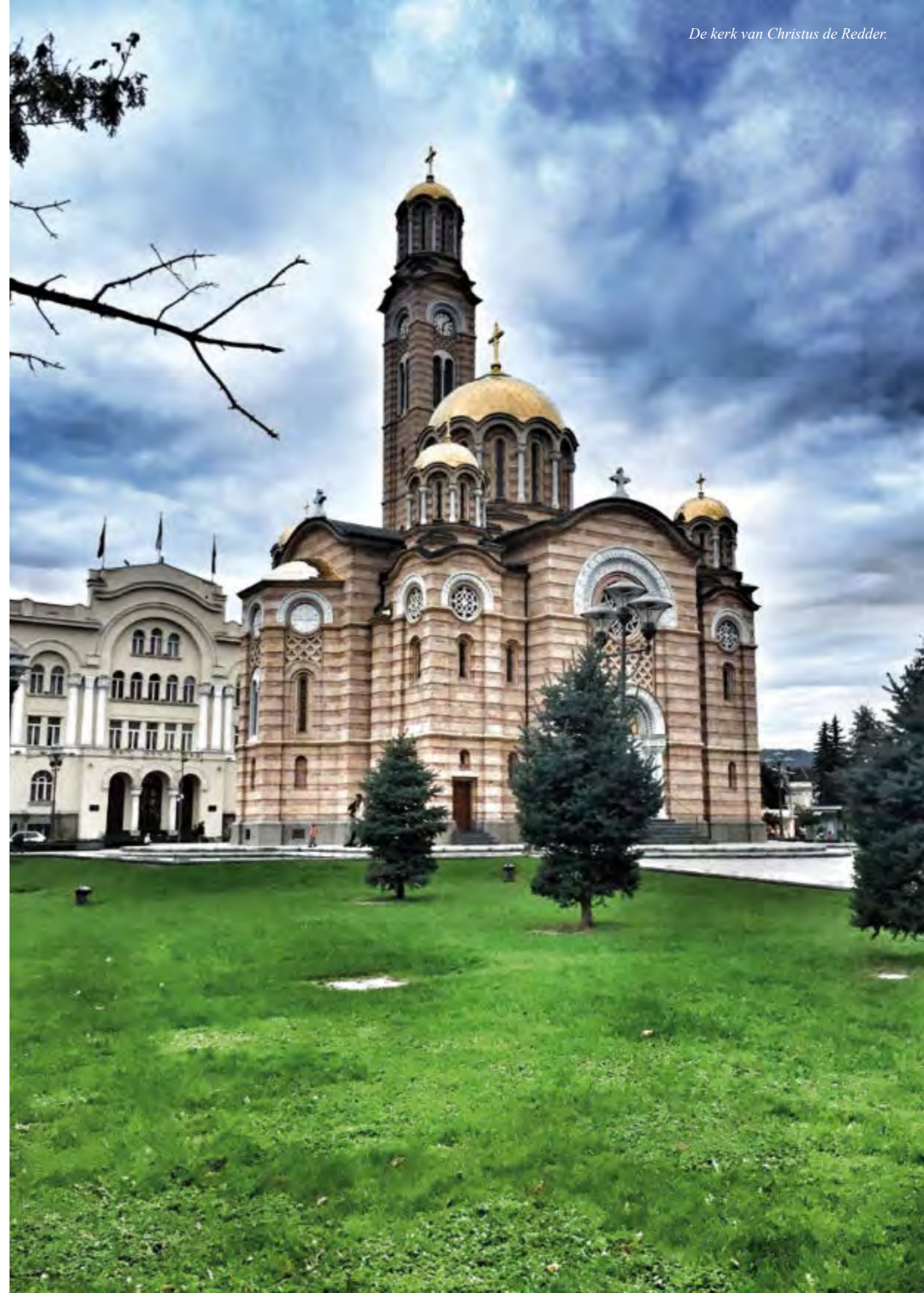
VRIENDELIJKE MENSEN

De gastvrijheid van de mensen is er nog puur. Bij het wandelen gebeurt het dat men je uitnodigt om een glaasje *rakija* mee te drinken, de lokale sterke drank. Na enkele glaasjes is er ook geen taalbarrière meer. *Zjiveli*, schol! Officieel spreekt men niet over Servisch als taal, maar over de taal van het Servische volk, omdat er geen consensus is of deze taal wel verschilt van wat de Bosniërs en de Kroaten spreken. De taal die men bezigt, is evenwel verwant met andere Slavische talen zoals Russisch, Pools, Sloveens of Montenegrijns. *Dobar dan*, *chwala* en *dobizenja* betekenen respectievelijk goeiedag, dank u en tot ziens. De opschriften zijn dikwijls in het Cyrillisch dat je vaak kunt

ontcijferen als je ooit Grieks hebt geleerd. De jeugd spreekt vlot Engels, met ouderen kun je soms in het Duits, Italiaans of Frans converseren. De ca. 1½ miljoen inwoners belijden grotendeels de christen-orthodoxe godsdienst; ze leven goed samen met de zowat 10% moslims. Deze groep was vóór de oorlog veel groter; ze konden terecht in zes moskeeën, maar daar blijft nu alleen nog de Ferhadija van over, heropgebouwd na de oorlog. Bijna de ganse bevolking doet mee aan de zes periodes van vasten in de loop van het jaar, met als uitschieter de 6-weekse vasten vóór Pasen. Ik heb me echter laten vertellen dat die niet zo rigoureuze verloopt zoals vroeger bij ons: de ene week mag je geen vlees eten, de andere geen vis, nog een andere geen brood, enz. Een aantal kerken zijn na de oorlog in al hun glorie hersteld op het eind van vorige eeuw: ze schitteren opnieuw met hun bladgouden daken en prachtige iconen.

WAT VALT ER TE ZIEN / TE DOEN?

Banja Luka is een zeer moderne stad met een mooi shoppingcenter en aantrekkelijke winkels in het kleine maar aangename gedeelte met wandelstraten. Je kunt er de Ferhadija-moskee bezoeken of

△ Oorlogsmonument in het Kozara-park.
▽ Raft.

Meander in de Vrbas.

een van de christen-orthodoxe kerken zoals die van Christus de Redder. Vele gebouwen zijn vernield bij de aardbeving op 29 oktober 1969 om 9u11. De klok langs de boulevard geeft nog steeds die datum en dat uur aan. Op een boogscheut vind je het Tvrdava kasteel, vlak naast de Vrbas rivier. Hier begon de ontwikkeling van de stad enkele eeuwen geleden en naast een verdedigingswerk was het fort ook een plaats voor de handel. Zo'n 15 km stroomopwaarts ligt de aanlegplaats voor de raftingboten. Het Vrbas Adventure Resort biedt talrijke mogelijkheden voor rafting en kayaking. Het resort was in 2009 gastheer van het wereldkampioenschap raften. Raften in groep (ook 's nachts mogelijk op een verlicht parcours!) is een belevenis op zich en totaal niet gevaarlijk omdat

de begeleiding professioneel verloopt. Eens je de stad achter je laat, kom je in landelijk gebied waar de natuur nog echt is. Groen overheerst dus, maar ook water! Vele bronnen bevinden zich onder de heuvels. Men wijst je dan op een rivier die zomaar uit de berg stroomt: een onwezenlijk zicht. Langs deze riviertjes is het rustig wandelen. Niet alle wandelpaden zijn gemarkeerd en dus is het raadzaam een lokale gids mee te nemen. Die kan je dan gelijk veel vertellen over de natuur, de vele soorten paddenstoelen, de geschiedenis, de lokale gewoonten. Een interessante plek voor liefhebbers van natuur en water is het gebied rondom Šipovo, met zijn talrijke rivieren, watervallen en grotten. Vissers kunnen terecht bij de rivieren Ribnik en Pliva. De Vagan-grot met zijn talrijke

stalagmieten en stalactieten is de belangrijkste in de regio.

In dit kort bestek is het ondoenbaar om alle attractieve argumenten te vermelden waarom een bezoek aan dit merkwaardige land loont. Ik heb het bijvoorbeeld niet gehad over het etnisch museum, privé eigendom van een Servische Zwitser (of vice-versa) bij het dorpje Ljubačevo, het bezoekerscentrum Greenways in een dorpje tussen Mrkonjić Grad en Glamoč, een sympathieke non-profit organisatie die zich inzet voor verantwoord toerisme, noch over het nationaal park Kozara met daarin een monument en museum over de gruwelen van de Tweede Wereldoorlog. Het land heeft nog meer te bieden, bijvoorbeeld rond Sarajevo of aan de smalle strook kust aan de Adriatische Zee.

HOE KOM JE ER ?

Met de wagen tot Banja Luka is het vanuit Brussel zowat 1.500 km. Eenvoudiger gaat het met het vliegtuig van bv. Croatian Airlines vanuit Brussel naar Zagreb, waar je een wagen huurt om de resterende 200 km tot Banja Luka af te leggen.

INFO

- www.banjaluka-tourism.com
- www.etno-muzej.com
- www.greenways.ba
- www.npkozara.com

Slovenië, het groene hart van Europa!

© Tekst: Anne Marie Persoons – © Foto's: Anne Marie Persoons en Michael Seps

Toen ik in 1989, na een tweejarig verblijf met mijn familie uit Bled vertrok, beloofden we elkaar om zeker met zijn allen terug te keren naar dit groene paradijs. Zo gebeurde het ook en achtentwintig jaar later stonden we met zijn allen, inclusief kleinkinderen (tussen 5 en 12 jaar oud) terug in Bled, het startpunt van een weekverblijf tussen de bergen en aan aan de kust.

BLEDE, EEN ALPIJNS SPROOKJE

Een tocht naar de Julische alpen is niet compleet zonder een verblijf aan het meer van het idyllische Bled. Het ligt op jodelafstand van Oostenrijk, Italië en Hongarije. Zelfs Tito, de president van het toenmalige Joegoslavië verbleef hier reeds met zijn hele gevolg, gedurende zes hete zomermaanden in de prachtige 'Vila Bled'. Nu is het een luxe hotel aan de rand van het meer. Wij hadden gekozen om de eerste drie dagen op de semi-avontuurlijke toer te gaan en kozen daarom voor een ecologisch verblijf in "The Garden Village" een glamping (glamour-camping) op wandelafstand van het meer, midden in de natuur. Niemand van ons kon zich voorstellen wat er zich achter de houten omheining van deze glamping resort bevond... WAUW, riep we uit, hoe mooi is dit hier! Het hele domein was sprookjesachtig en tegelijk ook zeer functioneel ingericht met oog voor biodiversiteit. Eva Kalih, de eigenares van het familiedomein, leidde ons rond langs de luxueus ingerichte tenten en de prachtige houten boomhutten, her en der verspreid in het domein. Een zwembad, omringd door vele planten maakte het plaatje compleet. Een gedeelte van deze vijver is bestemd om pootje te baden, een ander deel om te zwemmen, nog een ander gedeelte is voorzien van planten die het zwemwater filteren. Naast het zwembad bevinden zich terrasjes, een bar en een prachtig restaurant *Vrtnarija* volledig gebouwd en ingericht met natuurlijke materialen. Zelfs de tafels hadden in plaats van een tafellaken een grasmatje. In de keuken bereidde de kok

hoofdzakelijk eigentijdse gerechten op basis van oorspronkelijke recepten met vers geplukte groenten, fruit en eetbare bloemen in frisse zomerse kleuren uit de tuin en verse vis gevangen in de naburige bergriviertjes. Iedere tent lag in een privétuin en via een loopbruggetje kwam men op een terras vanwaar men zicht had op de lager gelegen berggrivier met helder stromend water boordevol forellen. Binnenin de tent alle comfort zoals in een hotelkamer, volledig ingericht met twee slaapkamers en met een gezellige zithoek, daarbij nog een badkamer met een binnen- en buitendouche en een houten verwarmde badtobbe gelegen in de tuin! De boomhutten lagen mooi verspreid en verstopt tussen het

Garden Village

Ljubljana met kasteel op de achtergrond.

groene gebladerte van de bomen en aan elkaar verbonden door houten loopbruggen. Ook deze hutten zijn zeer comfortabel ingericht met zelfs een kleine kitchenette, een zitkamer en een gevlochten speelhangmat. Een ideaal verblijf voor gezinnen met kinderen. Er is een parking en overall is gratis wifi. Je kan in Bled ook kiezen voor een verblijf in een prachtig herenhuis, zoals 'Vila Bled' op wandelafstand van het meer. Dit mooie gerenoveerde huis ligt in een grote, prachtige tuin (zeer zeldzaam in Bled) en hier zijn zowel kamers als appartementen te huur. De uiterst vriendelijke eigenaar Andrej Ristic, die ook Nederlands praat, zal u er met open armen ontvangen. Hij bezit ook samen met zijn collega, Majda Zidanski, het toeristen- en congresbedrijf 'Albatros', waar u niet alleen terecht kan voor alle reservaties maar ook voor de organisatie van congressen en incentives in Slovenië. Vanuit de glamping en de Vila is men op enkele wandelminuten aan de oevers van het meer van Bled waar een 'Pletna' (een bootje) klaarligt om u naar het eiland (Otok) te varen voor een bezichtiging van het 99 trappen hoger gelegen witte kerkje. De legende zegt dat als je hier de driemaal de klokken luid, al je wensen uitkomen... Het mooiste zicht op het meer en op de Gorenjska omgeving, de Julische Alpen en de Karawanken heeft men vanop het kasteel van Bled gelegen op een 300 m hoge, steile rotswand, aan de rand van het meer.

VINTGAR, VELE TINTEN GROEN

Wat verderop, op 4 km van Bled, bevindt zich de 1,6 km lange 'Vintgar' kloof. Een bergkloof met 100 m hoge, steile wanden en met vele houten bruggen die zich uitstrekken over de kronkelde, kristalheldere Radovna rivier, die zich op het einde in een woeste waterval stort. Een prachtige wandeling voor groot en klein! Nadien in het vlakbij gelegen restaurant, een vers gerookte of gebakken regenboog forel uit diezelfde rivier eten met daarbij een glaasje lekkere lokale wijn is een lust, een must en overheerlijk! Maar Bled verlaten zonder een 'Kremsnita' (de Sloveense Tom Pouce) te eten, is een doodzonde. Het is dé specialiteit van Bled en toeristen en lokalen komen van ver om deze lekkernij hier te kopen of te eten.

LJUBLJANA, DE GROENSTE STUDENTENSTAD AAN DE SLOVEENSE ALPEN

Op slechts 55 km van Bled ligt de bruisende stad Ljubljana. De stad is in twintig jaar tijd enorm veranderd! Vroeger was het een rustige, ietwat grauwe stad waar vele prachtige gebouwen in verval waren. Nu, dankzij de Sloveense architect Plesnik die de stad hertekende in de twintigste eeuw, is het een

Ljubljana.

Bled, en het eiland

moderne, levendige stad geworden met prachtig gerestaureerde gebouwen in barok en art déco-stijl. Centraal ligt hier de markt, waar op vrijdag vele boeren en handelaars uit geheel Slovenië hun verse groenten, fruit en bloemen komen verkopen aan de vele rondscharrelende toeristen en locals. Ljubljana is een echt fijnproeversoord. Overall vindt men stalletjes met Sloveense specialiteiten

op gebied van gastronomie, mode en artisanale producten. Maar de 'place to be' is de 'Triple bridge', het geliefde symbool van de stad waar jong en oud samenkomen en dit vooral na valavond en er blijven tot in de vroege uurtjes. De romantische zielen raad ik een boottochtje aan op de 'Ljubljanica' rivier, de reien van Ljubljana. Al slenterend door de straten geven we onze ogen en neus goed

Garden Village
BLED - SLOVENIA

300M FROM LAKE BLED
ROMANTIC, EXCLUSIVE
AND ADVENTUROUS

T: +386 8 38 99 220 | E: reservations@gardenvillagebled.com
Cesta Gorenjskega odreda 16, SI-4260 Bled, Slovenia. | www.gardenvillagebled.com

Venetië: cultuur en lifestyle

© Tekst & foto's: Patrick De Groot

Venetië is uniek in de wereld, dat staat als een paal boven water! Je bent er ongetwijfeld al ooit geweest, meestal voor één dag. Dit was ook voor mij meermaals het geval... als reisleader met in het kielzog die arme schapen (= toeristen). Maar nog nooit had ik in 'La Serinissima' verbleven. Vandaar dat het hoogtijd werd om 4 nachten in een charmehotel te verblijven, op de zeer drukbezochte Riva degli Schiavoni, naast het legendarische luxehotel Danieli, vlakbij het San Marcoplein. Ik had eerst overwogen om op het vasteland in Mestre te logeren, of in Lido di Venezia, maar gelukkig heb ik dit niet gedaan... Men verliest te veel tijd om met de vaporetto het centrum te bereiken. Daarenboven is het een ongelooflijke ervaring om in het hartje van de Dogenstad te logeren, zodat alles op loop- of vaarafstand bereikbaar is. De meeste grote attracties (veelal UNESCO Werelderfgoed) zoals de San Marcobasiliek, het San Marcoplein of de Rialtobrug bezoekt uiteraard iedereen. Maar Venetië heeft zoveel meer te bieden!

Het San Marcoplein: de Campanile, de zuil met de gevleugelde leeuw (symbool van Venetië), en het Dogenpaleis.

Adembenemend uitzicht vanaf het dakterras van de Fondacio dei Tedeschi.

Nu ga ik op zoek naar culturele parels en lifestyle. Oh ja, toch één belangrijke opmerking: Venetië is met zo'n 30 miljoen bezoekers per jaar het slachtoffer geworden van zijn succes, en krijgt meer toeristen op bezoek dan dat het werkelijk aankan. Dit geldt ook voor steden als Barcelona en Amsterdam of voor wereldattracties zoals de Machu Picchu (Peru) of de Grote Chinese Muur... aldus de Amerikaanse reisgids Fodor. In eigen land blijkt uit het onderzoek van Toerisme Vlaanderen (2017) dat alleen in Brugge een minderheid (1 inwoner op 4) overlast heeft van het toerisme. Een limiet instellen voor het aantal toeristen is niet nieuw: dit gebeurt al jaren zo op de Seychellen, en recent ook voor de Macchu Pichu. Wanneer volgt Venetië? Wat wel zeker is: de mega-cruiseschepen (zoals van Costa en MSC) mogen binnen 3 à 4 jaar niet meer de gebruikelijke en adembenemende vaarroute nemen, waarbij ze rakelings langs het San Marcoplein scheren. Er moet (eindelijk!) een nieuwe cruiseterminal gebouwd worden op het vasteland in Porto Marghera, de haven die in 1917 werd gepland en nu de 100ste verjaardag herdenkt (met interessante tentoonstelling in het Dogenpaleis).

TOERISTISCHE VALKUILEN

Ja, die heb je in Venetië eigenlijk overal. Het is zeer duur om in de stad te logeren (ik betaalde € 4,5 per dag aan verblijfstaks) en te eten (meestal

komt er op de rekening nog 12% dienst bij en veelal nog steeds de extra toeslag *coperto* voor het gebruik van brood, borden en bestek... en men verwacht daar bovenop nog een fooi!). Je kunt best een arrangement boeken via het reisbureau (wij geven hiervoor Holiday Line uit Brugge een dikke pluim!) of via de *travel booking sites*. Ook het transport is zeer duur: uiteraard geldt dit voor de watertaxi die u privé van de luchthaven naar het hotel vaart (weliswaar een fantastische ervaring!), maar ook voor de *vaporetto*: per traject met tijdsduur van 90' kost één ticket € 7,50: koop beter een dagticket van € 20 of meerdaagse tickets (€ 60 voor 1 week). Souvenirs kosten uiteraard het meest rond het San Marcoplein, idem dito voor Murano-glas dat daarenboven meestal *Made in China* is. Op het eilandje Murano zelf kost het glas in de glasblazerijen misschien nog meer, maar dan is het meestal origineel. Een kop koffie drinken bij Florian is omzeggens onbetaalbaar. Maar de huurprijzen van panden op het San Marcoplein zijn extreem hoog. Onze grootste tegenvaller was een bezoek aan de wereldberoemde Harry's Bar. In een bijna armzalig kader (deed aan een kantine denken) – met een overvloed aan stijve obersdronken wij de alom geprezen aperitief Bellini (op basis van perzik en *prosecco*) voor € 21 per glas! Waarschijnlijk ons duurste drankje ooit! Het werd ook in een klein gewoon recht glas geschonken... zoiets doen wij zelfs thuis niet. Enig pluspunt waren de erbij geserveerde olijven en het krokette

Binnenzicht van het Lifestyle Department Store Fondazione dei Tedeschi.

als amuse-bouche. Hadden wij toch maar die Bellini elders gedronken... in één van de tophotels zoals Danieli (met zicht op de prachtige gotische middeleeuwse traphal), of in het modernistische Bauer, of in onze favoriet Gritti Palace (dat in 2013 volledig gerenoveerd werd). Harry's Bar was geliefd door Ernst Hemingway... maar wij troffen zelfs geen enkele foto van hem aan... dit in tegenstelling tot zijn geliefde bar in bijvoorbeeld Havana. Gondeltochtjes zijn uiteraard duur: officieel 80 euro voor 30' voor max. 6 personen. Je moet dat wel minstens éénmaal in je leven doen! Bij mooi weer is dat onvergetelijk. Nu was het rotslecht weer... en zagen wij alleen Aziaten met volle ladingen de gondels gebruiken (en ja hoor... zij kunnen zich wel een verblijf bij Danieli veroorloven!). Best kun je dus genieten zo ver mogelijk

van het beroemde San Marcoplein... en er zijn tal van mooie en charmante wijken in de buurt. Ik denk bijvoorbeeld aan het Jodenkwartier en de Universiteitswijk, beide niet zo ver van het terminusstation. Of in de buurt van de schitterende kerk Santi Giovanni e Paolo, waarlangs het ziekenhuis ligt (dat bereikbaar is via varende ambulances).

LIFESTYLE

Kitsch is er in Venetië in overvloed, maar ook echte kunst vind je in tal van galerijen en prachtige winkels. Idem dito voor talrijke juweelontwerpers (al dan niet met Murano-glas) of Italiaanse mode-merken. De Larga 22 Marzo is de top-modestraat, maar dé ontdekking tijdens ons verblijf is de *Fondacio dei Tedeschi* (www.tfoncio.com), vlakbij de Rialtobrug. Nooit eerder heb ik zoveel luxe gezien in één warenhuis (ze noemen het *Lifestyle Department Store*)... dat in 2016 werd geopend in het voormalige postgebouw. Hier moet je zijn om te kijken naar mode en accessoires, beauty en parfums, horloges en juwelen, wijnen en sterke dranken, voeding en geschenken... allemaal van topkwaliteit (en dito prijzen). Het betreft eigenlijk een riant middeleeuw paleis langs het *Canal Grande*. De Rotterdamse sterarchitect Rem Koolhaas stond in voor de zeer geslaagde renovatie. De bovenste verdieping is voor evenementen en vandaar bereik het dakterras met een grandioos panorama op hartje Venetië met in de verte de besneeuwde toppen van de Dolomieten. Kortom: adembenemend mooi. Dit is intussen al een toeristische topper geworden en meestal moet je er aanschuiven. De beroemde Biënnale van Venetië was juist aan haar laatste weekend toe en registreerde voor de editie anno 2017 een record van meer dan 615.000 bezoekers. Landen zoals België en Nederland hebben een vast paviljoen (respectievelijk van architect Henry Van de Velde en Rietveld) in de *Giardini*, ook wel de stadstuin van Venetië genoemd.

MUSEA EN TENTOONSTELLINGEN

Wij bevelen de *Citypass Venezia Unica* (www.veneziaunica.it) aan: is makkelijker om de files te omzeilen en is veel prijsgunstiger (want musea zijn echt zeer duur). Een citypas San Marco kost voor volwassenen € 39,90 en geeft toegang tot

Het plein Campo del Ghetto Nuovo in het Jodenkwartier.

het Dogenpaleis, 12 musea en 15 kerken. Het Dogenpaleis is een absolute must (met o.m. de Raadszaal, de Brug der Zuchten), alsook de Galleria dell'Academia (het top-kunstmuseum), Ca' Pesaro (Museum voor Moderne Kunst) en het Museo Correr (met een gigantische collectie, aan het San Marcoplein, dat men prachtig kan zien vanaf de populaire en betaalbare tearoom). Op de Punta Della Dogana (met prachtig uitzicht) ligt het Palazzo Grassi waar de Pinault Collection toonaangevende tentoonstellingen organiseert.

LIDO DI VENEZIA

Vanaf het centrum is het makkelijk met de *vaporetto* over te steken naar het eiland Lido di Venezia. Indertijd was dit een luxe-badplaats, maar daar is niet veel meer van te herkennen. De mooie hoofdlaan en winkelstraat Gran Viale Santa Elisabetta bezit nog een zeker grandeur met o.m. het mooie art nouveau-hotel 'Grande Albergo Ausonia & Hungaria' uit 1907, dat in goede staat verkeerd en omzeggens het hele jaar geopend is. Kijk

Romantisch Venetië bij valavond vanaf de Punta Della Dogana.

Het vervallen legendarische Hôtel des Bains in Lido di Venezia.

er gerust even rond. Groot is de ontgoocheling op het einde van die laan wanneer we het publieke strand bereiken: verval, vuil, vergane glorie... wat zijn onze Belgische stranden dan een juweeltje! Opmerkelijk is ook dat het toeristisch seizoen in Lido slechts loopt van mei tot en met einde augustus. Ook hier een enorme tegenstelling met het toerisme het hele jaar door aan onze kust. Wij willen het legendarische *Hôtel des Bains* bezoeken, maar staan voor een hek en zien een vervallen hotel dat omstreeks 2005 werd gesloten. Van het nieuw project om het voormalige hotel om te vormen tot een luxeresidentie is nog helemaal niets te bemerken. De wereldberoemde film 'Dood in Venetië' (met de onvergetelijke dramatische muziek van Gustav Mahler) werd hier grotendeels opgenomen.

RED VENETIE

Save Venice is het succesvolle *fund raising* project om gebouwen en kunstwerken te redden in Venetië. De stad is nog altijd bedreigd door het water (ergste overstromingsramp was in 1966), wij hebben zelf gezien hoe de loopplanken over het San Marcoplein werden gelegd bij het zogenaamde

Acqua Alta. Het Italiaanse overheidsproject MOSE (*Modulo Sperimentale Elettromeccanico*) is nu bijna voltooid. De bouw startte in 2003. Dit is een beweegbare stormvloedkering om de lagune bij drie ingangen af te sluiten van de Adriatische Zee.

Aanbevolen reisgidsen

- *Venise*, Guide Vert Michelin, nieuwste editie 2017, 315 p.
- *100% Venetië* in de reeks M (www.momedia.nl) met uitgestippelde wandelingen en leuke adresjes.

Contactpersonen

- Venezia Unica City Pass (musea) (www.visitmuve.it): Sofia Pistore, Press Office MUVE, press@fmcvenezia.it
- ACTV Venezia (transport) (www.avmspa.it): Marta Moretti, Relazioni Esterne. vela@velaspa.com

Uf Wiederluege in Ballenberg!*

© Tekst en foto's: Karel Meuleman

Een bezoek aan Ballenberg, het Zwitserse openluchtmuseum is een echte belevenis: zowel voor jonge mensen die willen weten waarom iets is zoals het is, als voor ouderen die wel wisten waarom, maar het vergeten zijn. Eens je er geweest bent, kom je zeker terug. Al was het maar omdat de ouderen onder ons zo veel elementen van vroeger herkennen, ook al woon je in Amerika of in België. Neem hier dus een bad in het verleden.

Onder meer op 1 augustus, de nationale feestdag, is het feest in Ballenberg.

Dit openluchtmuseum heeft niets ouderwets noch kan je het muf noemen. De poging om de realiteit van vroeger treffend en tastbaar weer te geven is merkwaardig goed gelukt. Tussen Luzern en Bern, niet ver van Interlaken en op een boogschuit van de Brünigpas, heb je midden de bergen 80 hectare waarin je je onmiddellijk op je gemak voelt: meer dan 80 historisch waardevolle gebouwen uit

alle streken van Zwitserland bouwde men steen voor steen opnieuw op, zoveel mogelijk in een natuurlijke omgeving. Men schonk daarbij veel aandacht aan authenticiteit van de meubilering, de huisarbeid en de moestuin, tot en met de veestapel die erbij hoort. De streek waar het museum ligt, bevindt zich in de uitlopers van de Aaregletscher, die een vruchtbare humuslaag heeft achtergelaten:

* "Tot ziens" in het Schwyzerdütsch

** "Beste ouders: vóór je gaat beweren dat vroeger alles veel beter was, moet je ons een bezoek brengen"

een ideale voedingsbodem om allerlei gewassen tot bloei te laten komen. Ook de föhn draagt er toe bij: deze warme en zeer droge wind kan de luchttemperatuur op enkele uren tijd met bijna 20 graden verhogen, wat een gunstig effect heeft op het ontluiken van de vegetatie. Het voorjaar met zijn kleurrijke bloemenpracht is daarom het mooiste moment om Ballenberg te bezoeken.

MEER DAN EEN RECLAMESLOGAN

*Liebe Eltern, bevor sie behaupten früher sei alles besser gewesen, sollten sie uns besuchen.***

Deze aansporing op affiches om Ballenberg te bezoeken, zet meteen ook de toon waarmee dit museum tot stand gekomen is. Toen men er in 1978 mee begon, was het niet de bedoeling om het verleden langs zijn mooiste kan te laten zien, maar wel om getrouw de leefwijze van vroeger te tonen, met zijn aantrekkelijke, maar ook ruwe kanten. Zo ondervind je bijvoorbeeld aan den lijve wat het betekent te leven in de tijd dat de huizen nog geen schouw hadden: je ziet de rook zo door het dak trekken! Men profiteerde er tegelijk van om spek en worst aan het plafond op te hangen en te laten roken. Bovendien werkte deze rook ook conserveerend voor het hout van plafond en wand. Men stond er niet bij stil dat men ook zichzelf daarbij letterlijk uitrookte. De grote haardvuren verslonden hout: in de 17de eeuw ontstond zo zelfs houtschaarste. Reglementering zorgde ervoor dat (toen reeds!) spaarkachels hun intrede deden. Denk bijvoorbeeld aan de bekende tegelkachels, die langdurig warmte geven met een minimum aan brandstof. Tegelijk was het risico op brand ook zeer reëel. Een magazijn dat apart staat van het huis, was bedoeld om voorraden op te slaan; na een brand kon men zo toch overleven. Deze ruimte bouwde men dan ook naar de hoofdwindrichting toe. In sommige streken stond niet één gebouw, maar verschillende alleenstaande gedeelten (woonhuis, stal en hooischaar) die het risico bij brand, overstroming of lawine verdeelden. Het is wel zo dat je in Ballenberg vooral huizen aantreft van de begoede bevolking. Woningen van arme burgers en boeren hebben de tand des tijds nauwelijks overleefd en ook hun gebruiksvoorwerpen bewaarden de latere generaties niet. In vele huizen vind je trouwens bijna geen kasten: omdat men niet veel had, moest men ook weinig opbergen. Vandaar de grote

ruimten die opvallen in de verschillende kamers. Zo ze al huizen hadden, waren deze gebouwd naar het voorbeeld van de grote boerderijen, maar dan wel veel kleiner. In de petieterige stal stond het enige stuk vee dat ze zich konden permitteren: een varken, de koe van de arme man.

EEN MUSEUM DAT LEEFT!

Op vele plaatsen in Ballenberg vind je mensen die actief bezig zijn: een hoefsmid, een pottenbakster, een kalligraaf, een bakker, een weefster, een schoenlapper. Zij doen alles op een artisanale manier, net als onze voorouders. Ook de dieren doen mee: soorten die bijna uitgestorven waren, hebben hier verder kunnen kweken, bijvoorbeeld wolharige weidevarkens, Rätisches 'grauwvee', Appenzeller pluimvee en vele soorten schapen.

Bij de apotheek hoort een kruidentuin.

Statige boerderijen prijken tussen de bergen.

Sommige soorten vond men op afgelegen boereneren waar ze niet bedreigd waren. Eén ras vinden we echter niet meer terug: een speciaal runderras uit de 18de eeuw, met een schofthoogte van slechts 1,2 m. om in de lage stallen te ‘passen’. Op het eerste zicht kan de indeling en de bewegwijzering van het museum wat chaotisch overkomen, maar het is beslist niet de bedoeling dat je een vooraf gepland pad volgt. Je bent vrij eerst naar Ticino te gaan, vervolgens de Jura te bezoeken om te eindigen bij het kanton Graubünden: zo kun je alle 13 streken verkennen op je eigen manier. Wegwijzers en legenden bij de verschillende woongroepen helpen je daarbij. De gedrukte gids (in het Duits, Frans, Engels en Italiaans) is leesbaar geschreven vanuit de gedrevenheid van een kenner. Hij staat vol wijsheden en anekdotes uit het verleden.

JE VOELT JE SOMS VOYEUR

Toezicht is haast onbestaande, terwijl je in vrijwel alle ruimten vrij kan rondlopen. De bidprentjes staan onaangeroerd op de buffétkast, het boek ligt open op tafel, de pan staat op het vuur. Ook dit vertrouwen in de bezoeker maakt dat je je niet in een museum waant. Soms voel je je wel wat gegeneerd omdat het net lijkt of je zo in de echte leefwereld van mensen doordringt.

Bij de heropbouw van de huizen heeft men uiteraard gewerkt met bestaande materialen, maar men gebruikte ook oude, bijna vergeten technieken. Rieten daken vormden vroeger in bepaalde streken de hoofdmoot van de dakbedekking tot strenge (brand) reglementering dit sterk aan banden legde. Slechts weinig huizen zijn nog op die manier getooid.

ECOLOGIE EN MUSEUM HAND IN HAND

Alle dieren en gewassen kweekt men in dit museum op traditionele manieren; chemische bestrijdingsmiddelen zijn er onbestaand. Op vele plaatsen vind je haast vergeten bloemen, struiken en kruiden. Zwitserland kende vanaf eind 1700 onder Franse invloed een bloeiende tuincultuur. Vele uitheemse gewassen heeft men gecultiveerd en aangepast aan het plaatselijk klimaat. Zo ook de geranium; wist je trouwens dat deze oorspronkelijk uit Zuid-Amerika stamt?

GASTFREUNDSCHAFT

De oorspronkelijke inwoners van Helvetia waren van huis uit zeer gastvrij: elke vreemdeling die erom vroeg, kreeg eten en onderdak. Dit leidde echter tot zware misbruiken en de overheid moest

Het Freilichtmuseum is inderdaad een openluchtmuseum.

ingrijpen. In de middeleeuwen bleven slechts de kloosters over die deze taak op zich namen. Om tegemoet te komen aan de vraag van de vele reizigers (Zwitserland ligt op een knooppunt van wegen, tussen Noord en Zuid) schoten daarna langs verkeersaders commerciële tavernes en ‘gasthuizen’ als paddenstoelen uit de grond. De toerist van vandaag heeft dan ook een ruime keuze aan toeristische infrastructuur. De eerste toeristen vinden we in Berner Oberland: zij bezochten er reeds eind 18de eeuw de meren, idyllische dorpjes en gletsjers. Uit reisdagboeken van toen leren we dat ze de landelijke gebruiken, volksmuziek en Trachtengruppen wisten te appreciëren.

DE OMGEVING

Ballenberg ligt in Berner Oberland, één van de mooiste streken van Zwitserland, waar je minstens enkele dagen kunt verblijven. Op een boogscheut ligt ten oosten de bekende 4-passentocht: Gotthard, Furka, Grimsel en Susten, open van juni tot september. Als je houdt van het hooggebergte en je wilt of kunt je niet of moeilijk verplaatsen, dan is dit de ideale manier om te genieten van immense uitzichten en zuivere lucht. In westelijke richting heb je Grindelwald, Mürren en Wengen, die uitzien op enkele vierduizenders: Jungfrau, Eiger

△ Statige huizen en eenvoudige boerderijen staan naast elkaar.

▽ De kruidendokter geeft graag uitleg.

Groenten- en kruidentuinen krijgen een prima onderhoud.

en Mönch. Het zijn klinkende namen die mee het succes van het toerisme in Zwitserland bepalen. Tegenwoordig zijn vele hotels compleet tweetalig: Duits en Japans. Als complement bij dit museum kun je ook eens langsgaan in het geboortedorp van Bruder Klaus in Flüeli-Ranft, vlakbij Sarnen en zo'n 20 kilometer van Luzern. Zijn geboortehuis uit de 15de eeuw zijn nog intact en vormen een prima aanvulling bij dit museum.

WAARSCHUWING: EEN BEZOEK AAN DIT MUSEUM KAN GEVOLGEN HEBBEN!

Na een bezoek aan Ballenberg bekijk je Zwitserland, zijn geschiedenis en zijn bewoners op een andere manier. De ondertitel van het museum luidt immers: 'das Erlebnis' (de belevenis). Misschien ga je voortaan je leven zelf op een andere manier ervaren.

INFO

Ballenberg ligt met de wagen op een klein uurtje van Luzern (ingang Brienzwiler) en een half uurtje van Interlaken (ingang Hofstetten). Met de trein rij je tot Brienz waar een pendelbus je oppikt. Een wandelpad loopt van het station Brienzwiler naar het museum. Het museum is elke dag open van 10 tot 17 uur en dit van half april tot eind oktober. In drie restaurants en een café kun je terecht voor een hapje en een drankje. Verder zijn er veel picknickplaatsen en ook bij een aantal barbecues kun je zelf meegebracht vlees roosteren. Ter plaatse heb je een ruime keuze aan artisanal gemaakte dingen zoals op hout gebakken brood, gerookte ham en worst, kruiden, alpenkaas, boerenhemden enz. Vele van die artikelen kun je ter plaatse zien maken. Hebben de kinderen ooit al een paard zien beslaan? Of een kalligraaf aan 't werk gezien? Of weten ze hoe je kaas maakt? Je vindt het er allemaal.

- Schweizerisches Freilichtmuseum Ballenberg, Postfach, CH-3855 Brienz; www.ballenberg.ch
- Tourismusverein Brienz; www.brienz-tourismus.ch

Mad about Madrid

© Tekst en foto's: Myriam De Bruyn

Aangekomen na middernacht. De taxi had ik besteld en betaald vanuit België bij Welcome Pickups. De chauffeur staat bij aankomst te wachten, geeft me een stadsplan, vertelt wat we zien onderweg en verwacht geen fooi. We logeren in Mercure Plaza de España. Onze 306 is buiten verwachting buitengewoon. Dik na twaalf is er nog ambiance in café Saaron tegenover de entree van het hotel. Een dodelijk vermoeide camarera zet voor mij nog infusion manzanillo. Het gaat er gezellig aan toe. Moet een tropische dag geweest zijn. Het terras wordt nog altijd beneveld met waterspray en de benevelde gasten zijn moeilijk weg te krijgen. Stoelen gaan op tafels, wij naar bed.

ONTBIJT

Als kwikzilver (*mercure*) de eerste dag in de stad aangevat. Terwijl mijn wederhelft zoals gewoonlijk royaal uitslaapt verken ik de buurt. Ontbijten doen wij nooit. We lunchen en dineren zo overdadig dat in de ochtend fruit, thee en wat muesli op de kamer volstaan. Ik vind op een boogscheut

wat mij gelukkig maakt, een riante bio supermarkt. Koop er een paar liter mineraal water en onbespoten seizoensfruit. Wat granolakoecken, noten en gedroogd fruit; en een body milk die mij een week zalig gehydrateerd naar amandelen zal doen geuren.

La Pecera

OPENBAAR VERVOER

Wie dubbeldek toeristenbussen niet ziet zitten of er de tijd niet voor uittrekt kan ook op gewone lijnbussen rondtoeren. Een rit kost € 1,50, aan de chauffeur te betalen. Het verkeer in het centrum is traag, ruimschoots tijd om de gebouwen te bekijken en met een stadsplan op schoot ben je je eigen gids. We hoppen op bus 1 richting Retiro, het Central Park van Madrid. Het is hier trendy en super chique met *top brand* winkels en peperdure woongelegenheden, genre in appartementen verdeelde herenwoningen. Niet direct een toeristenbestemming want die lopen hier gelukkig niet dik. Madrileense vrienden willen ons van nieuwe sterren aan de horeca hemel laten genieten.

ETEN

Eerste lunchbestemming: Ultramarinos Quintin. In een oude buurtbazaar werd een charmant mini dorpje gecreëerd met zelfs een fruit- en delicatessenwinkeltje. De illusie dat het smalle straatjes zijn waarin meanderende *camareros* de gerechten serveren maakt het druk en gezellig. Liefhebbers kunnen ook *a la barra* plaats nemen, aan de toog. *Para compartir* wil zeggen dat gerechten gerust gedeeld mogen worden, zelfs in de beste restaurants. Een goede gewoonte die wij ook in België met *foodsharing* stilaan overnemen.

Om te bekomen van de overdaad die wij gewoonlijk plegen, te veel porties bestellen omdat alles zo verleidelijk lekker op de kaart staat, zit er niets anders op dan als vadsige koningen neer te zitten op het terras van een *grand café*. Meer grandeur dan in La Pecera del Círculo de Bellas Artes is moeilijk te vinden. Geniet buiten van de ventilerende verstuivers maar vergeet zeker niet binnen te kijken. De bar, de zaal, de kunst, de plafonds... Hojaldreria is een piepklein fijn restaurantje, een kunstwerk als het ware, uit de jaren vijftig. De gesofistikeerde gerechten worden geserveerd op patisserie-plateaus en echt alles is er bijzonder. Ook de lekkerste hamburger *en croute* ooit.

POUSSE CAFÉ

In Museo Chicote. Geen museum maar een schat van een cocktailbar, genre American diner, waar kunstenaars, politiciers, acteurs en muzikanten ons vooraf gingen. Cheerio. Voor je het weet is het een gat in de nacht!

REINA SOFIA

We zijn op weg naar Museo Reina Sofia waar een tijdelijke tentoonstelling over Russisch Dada loopt.

Het museum maakt deel uit van wat ze de Gouden Driehoek van de Kunst noemen: Reina, Prado en Thyssen. De moderne Spaanse meesters zijn ruim gehuisvest in een oud stadshospitaal met prachtige binnentuinen. *Pièce de résistance* is natuurlijk Picasso's *incontournable* Guernica. Tracht museumbezoek zorgvuldig te plannen. Overdosering komt kunstappreciatie niet ten goede. Van hieruit naar Plaza Mayor is het aangenaam wandelen, beetje een klim, langs kleinere winkels die elders door mastodonten als Zara en konsoorten allang verdrongen zijn. Het toerismebureau van de Plaza is zó groot dat er niet moet worden aangeschoven. Fijne mensen ook. Op een Plaza Major voel je je wel echt in Spanje al weet je niet precies in welke stad. Ze lijken erg op elkaar, de Plazas. Ondanks het indrukwekkende netwerk van tunnels zijn wegen in het centrum zwaar overbelast. Fietsers zie je nauwelijks. Astronomisch zware moto's zijn wél geliefd. Ze lijken zo uit Japanse Manga geknipt

ONDERGRONDS

We gaan ondergronds in deze Madrileense honds-dagen. *Almost too hot to handle*. In 1919 opende Alfonso XIII het eerste metrostation van Madrid. Chamberi, *linea* 1. Niet minder dan 1 miljoen pesetas eigen geld had hij erin gestoken. Onder de naam Andén Cero werd het oude station zo origineel mogelijk gerestaureerd. Het museum is op een uur bezocht. Film met fascinerende beelden van de constructie tot het sluiten in 1966 inbegrepen. Terug boven in de zinderende zon van Plaza Chamberi is het genieten van op de tong smeltende *Jamon Iberico de Bellota* in Tienda de Señorío. *Cerdo Iberico* is de naam van het varken. *Bellota* de eikels waarmee het zich gedurende 1 à 2 jaar volvreet. *Pan con tomate* erbij, *marriage parfait!*

PRADO

De grandeur van dit museum! Gul laat het bezoekers nederig zijn gangen bewandelen. Het is moeilijk de draad niet te verliezen tussen alle kruisafnemingen en verleidingen van Sint Antonius. Maar er is maar één 'Tuin der Lusten' van Bosch! Op het plan staan 54 werken in het klein afgebeeld met info over waar ze te vinden zijn, dat is wel handig.

Een goed idee is eerst de shop binnenwippen om te zien van welke werken er postkaarten aangeboden worden. Dat zijn gewoonlijk de top meesterwerken. Wat niet wil zeggen dat er wat over het hoofd mag gezien worden. Over hoofden zal je sowieso zien. Op voorhand googelen is ook een aanrader om niets te missen maar dan heb je wél een *déjà vu* gevoel en dat is dan weer spijtig. Evenals het feit dat fotograferen verboden is. Onze favorieten zijn Van Der Weyden, Dürer, Bosch, Raphael, Titiaan, Goya, Breughel, Rubens, Ribeira... te veel om op te noemen. Mijn stuk is nu al uit zijn voegen aan het barsten. Dineren doen we in Dantxari waar Baskische specialiteiten op de kaart staan. Aanrader wegens simpel en deliciaus.

ZONDAG MARKTDAG

Tussen 9 en 3 is het hoogst vermakelijk rond te lopen op El Rastro, in en wijf rond Calle de la Ribera de Curtidores. Metro La Latina. Straatanimatie, artisanale kunstenaars, gezellige café's en

Jamon Iberico de Bellota

Edificio Colon

Hopper

restaurantjes. Heel veel rommel. Kunst is in de hooibergen de gouden naald te vinden. Omdat we musea op weekends en tijden dat de toegang gratis is vermijden wegens gedrum rond de kunstwerken leiden onze wegen, alle wegen trouwens, naar km. 0: Puerta del Sol. Kijk omhoog naar Tio Pepe met de mooiste reclameslogan: *Sol de Andalucía embotellado*. Wij vonden eten aan de bar van Inclan Brutal entertaining want er werden filmfragmenten van Chaplin en Buster Keaton op de muurtegels geprojecteerd. Plaza Santa Ana biedt *finer dining*, ook buiten, met zicht op het glorieuze Edificio Simeón van 1916, vandaag Hotel ME Reina Victoria. Hier sliep meester stierenvechter Manolete uit bijgelovigheid altijd in kamer 220. Soms laat men onterecht kleinere pleinen links liggen. Zoals charming Plaza del Angel met theatercafé Central, waar altijd wat *live* te beleven valt en op convenabele uren, geen gat in de nacht zoals meestal bij jazzoptredens.

DANSEN

Op Plaza del Carmen, zittend op het terras van La Mucca del Carmen raakten we geïntrigeerd door feestelijk opgeklede mensen die verdwenen in de kleine entree van Stylo, *Sala de Baile con Orquesta*. Een balzaal dus. Mannen betalen € 7.50, vrouwen € 3. Een portier zit bij de geïmproviseerde kassa, een tafeltje eigenlijk, gele tickets af te scheuren zoals op een ouwe *t-dansant*. Dan daal je de trap af en je gelooft je ogen niet. Zalen en gangen en bars en dansvloeren in het halfduister, belicht door kitscherige neon vedettenportretten aan de muur. Mooie tafeltjes en mini fauteuils uit de fifties. Dat is ook de sfeer die hier hangt. Een live orkest speelt mambo's en salsa en merengué en op de dansvloer wemelt het van de swingende senioren. Dit is echt een plek voor *Madrileños*, geen toerist te bespeuren. Doen dus. In de straat die van Callao naar Plaza Santo Domingo gaat hebben we in de *parilla* De Maria Preciados zó voortreffelijk *solomillo* gegeten dat we de moeite deden het Tripadvisor te melden. De maaltijd werd geüpgraded met een glas schuim vooraf, een *gazpacho* en *amuses* en tot slot *limoncello*, *Baileys* en dessertjes bij de koffie, echt overweldigend. Tafels in kraakwit linnen. *Impeccable*.

LAATSTE ETAPPE VAN DE GOUDEN DRIEHOEK

Museo Thyssen-Bornemisza. Indrukwekkende privécollectie van drie generaties staalmagnaten. In Spaans staatsbezit sinds Hans Heinrich Thyssen-Bornemisza er een symbolisch bedrag voor kreeg. Kunstappreciatie is persoonlijk.

Wij stonden lang stil bij Hoppers Hotel Room (een constante in ons leven) en Roy Lichtenstein, voor de lichtheid van het bestaan in zijn werk. Het zou nogal pretentiefus zijn hier een punt achter te zetten. Madrid beoordelen na een bezoek van amper acht dagen is de stad geweld aandoen. Dus laat ik het open. Aan collega's de eer om er een vervolg op te schrijven.

Stylo

INFO

- welcomepickups.com
- café Saaron - calle Santa Maria Micaela 5
- hotel Mercure Plaza de España - calle Tutor 1 (mercure.com)
- ultramariosquintin.com
- circulobelasartes.com
- hojaldreria.com - calle Virgen de los Peligros 8 -
- museochicote.com - Gran Via
- museoreinasofia.es
- metromadrid.es - AndenCero, plaza de Chamberí s/n
- senorio.es/tienda-senorio-en-madrid - calle de la Santa Engracia
- museodelprado.es
- dantxaria.com - calle Ventura Rodrigues 8
- inclanbrutalbar.com - calle Alvarez de Gato 4
- cafecentralmadrid.com
- lamucca.es - plaza del Carmen 5
- dancing Style - calle Salud 13
- demaria - calle Preciados 32
- museothyssen.org

India

De gouden driehoek (1): Delhi

© Tekst: Jempi Welkenhuyzen – © Foto's: Anne Marie Jacob

Het mythische subcontinent India zorgt ongetwijfeld voor een cultuurhistorische schok. Tenminste wanneer je het land voor de eerste keer bezoekt. De fascinerende Unesco-werelderfgoedplaatsen, waaronder de wereldberoemde rijkdom van de Taj Mahal, Qutab Minar, Jantar Mantar of het Rode Fort steken schril af tegen het hedendaagse stadsleven, waar de discrepantie tussen arm en rijk, zorgvuldig versus vuil, schril tegen elkaar afsteken. En toch zorgen pracht en praal, de meest uiteenlopende landschappen, de recente politieke en sociaal-economische ontwikkelingen en de grote diversiteit ervoor dat de fascinatie voor India alleen maar groeit.

Delhi, hoofdstad van India, is de derde grootste stad van het land. Er is Oud en Nieuw Delhi. De oude stad is sinds de 17^e eeuw de hoofdplaats van de moslims. Hiervan getuigen diverse moskeeën en forten. In het Nieuwe Delhi proef je van de Britse invloeden. Het is een ruime, open stad, met veel ambassades, business buildings en moderne infrastructuur. Uiteraard is er, zoals in elke metropool, een groot contrast tussen rijk en arm. Delhi wordt omringd door een achttal kleinere steden. In het zuiden zijn ze gesitueerd rond de Qutab Minar. *Qutab Minar* is één van de beste voorbeelden van de islamitische architectuur in India. Het is overigens de eerste aanwezigheid van Islam in de regio. De 73 m hoge minaret, deels uit rode zandsteen en deels uit marmer, staat terecht op de Unesco-erfgoedlijst. De bouw ervan werd gestart door Qutub-din Aibak in de 13e eeuw. Hij overleefde zelfs een aardbeving. Vroeger mocht je de toren betreden, maar omdat er ooit een schoolreisje fout afliep met dodelijk gevolg, is de minaret nu gesloten voor publiek. Een andere must ligt aan de oevers van de heilige rivier Yamuna. Het is *Raj Ghat*. Deze plek is het memorial van Mahatma Gandhi en hoewel niet echt een laatste rustplaats – Gandhi werd verstrooid – is het alleszins een indrukwekkend en sereen bedevaartsoord voor ieder die in de vrede-lievende vader van India gelooft. Strakke gazons

△ Bahai Lotustempel.

▽ Mengelmoes in het verkeer.

△ Qutab Minar
▽ Delhi Parlement

Raj Ghat memorial Mahatma Gandhi

leiden je naar een platform van waar je de marmere tombe kunt zien. Wie de schoenen uittrekt, kan korter bij gaan. Loop zeker ook eens binnen in het museum waar je een overzicht krijgt van zijn leven en werk. Aan tempels geen gebrek. Delhi biedt onderdak aan christenen, hindoes, jains, moslims, sikhs enz. Wij opteren voor de grootste moskee van India, *Jama Masjid* met zijn ablaq metselwerk. Imposant! Vrouwen krijgen meteen tegen betaling bedekkende kleding. Stijlvol is anders. Ik hoef gelukkig geen kaftan. Binnen lezen gelovigen de koran, of zoeken een koel rustplekje tegen een pilaar. Als het gebed aanvangt, worden we met zachte dwang verplicht de site te verlaten. Heel anders is de *Bahà'i Faith* tempel in Kalkaji ten oosten van Siri, gebouwd in de vorm van de lotusbloem. Daar probeert men ons juist te betrekken in de meditatieve viering. Het Bahà'i-geloof is de jongste officiële wereldreligie. Ik heb het vermoeden dat hun gelovigen een beetje het beste uit alle religies hebben geïncorporeerd. Delhi is een mengmoes. Het krioelt er van auto's, tuk-tuks, fietsen en motors. Alles zoekt zich een weg. Er is geen gaatje in de file. Alles zit strop. Voor een afstand van 40 kilometer ben je minstens een uur onderweg. Onnodig te zeggen dat de luchtvervuiling acuut is. Ondanks allerlei maatregelen waaronder verhoogd parkeergeld, opschorten bouwwerken, verbod op bepaald vrachtverkeer is het fijnstof in de smog er moeilijk te harden. Misschien moet de overheid de brandstofprijzen aanpakken. Als je weet dat 1 euro goed is voor ongeveer 80 roepie, dan beseft je dat gewone benzine hier tegen 1,30 euro wordt verkocht, best veel geld voor een Indiër maar nog steeds goedkoper dan bij ons. De stads rondleiding werken we in een nutshell per bus af: de 42 meter hoge *Indian Gate*, een triomfboog aan de oostkant van Rajpath. Het was een ontwerp van de Britse architect en tuinontwerper sir Edwin Luytens. Er staan 85.000 namen van gesneuvelde Indische soldaten in gegrift. Ze vochten in de eerste wereldoorlog, het NW-grensgeschied en het Afghaanse fiasco van 1919. Luytens ontwierp ook tal van Britse Gemeenbest militaire begraafplaatsen in ons land. Op een boogschuit ligt het *parlementsgebouw Sansad Bhavan*, met de noordelijke en zuidelijke secretariaatsgebouwen, het officieel verblijf van de president en de immense laan. Vlakbij overal statige gebouwen achter hoge muren en hagen van de ambassades. Wie de klassieke erfenis van India wil bewonderen, tippen we

Jama Masjid Moskee.

het Nationaal Museum. Een grote collectie artefacten, beelden, munten, schilderijen, Hindoe of Boeddhistisch geïnspireerd en dit uit alle periodes van Kushana, Gupta, tot Satavahana, om iets te noemen. Vergeet zeker niet de Mughal tijd, bekend om de beroemde miniaturen, tafelferei en juwelen. Uiteraard is er nog de *National Gallery of Modern Art* in het 'Jaipur' House, bij de Indian Gate, waar je aan de hand van sculpturen, schilderijen en grafisch werk de evolutie van allerlei kunstvormen gedurende de vorige eeuw tot nu kunt ontdekken. Gefocust wordt o.a. op de Bengaalse School en de Company School. Daarnaast biedt men een collectie van individuele artiesten aan, waarvan sommigen nog in leven zijn. Denk aan Rabindranath Tagore, Nandalal Bose, Amrita, of M.F. Husain. Niet alleen Indisch, maar ook internationaal werk krijgt

er een plaats. Verder zijn zeker de moeite waard: National Handicrafts & Handlooms Museum, het Nehru Memorial Museum, Air Force en Railway Museum of het Doll's Museum. Wij zetten koers naar Agra. Wordt vervolgd.

INFO

- Visum verplicht:
<https://indiavisaonline.gov.in>
- Wij reizen met RSD Belgium:
www.rsd-belgium.be
- Logeren: The Bristol Hotel :
www.thebristolhotel.com

India, de Gouden Driehoek (2): Agra: van magische paleizen en werelderfgoed

© Tekst: Jempi Welkenhuyzen – © Foto's: Anne Marie Jacob

Over Agra is niet zoveel geweten. Toch niet over de periode voor de verovering door de Moslimgemeenschap. In de hindoeïstische mythologie wordt de stad in verband gebracht met de god Krishna, die er fluit speelde. Een andere referentie komt van de Perzische poëet Salman, die stierf in de 12^e eeuw. Hij sprak over de eerste sultan Mahmud die het noordwesten van India versloeg en daarbij Agra in puin legde. Ook in de Mahabharata, een omvangrijk religieus en filosofisch epos, wordt verwezen naar Agraban, hetgeen wel eens voor Agra kan staan.

Agra ligt in Uttar Pradesh. De huidige stad werd in de 16de eeuw gesticht door Sikandar Lodi, de sultan van Delhi als bolwerk tegen de sultans van

Malwa. Vooral onder de Mogols kende de stad zijn expansie. Akbar en zijn opvolger Jehangir lieten er het Rode Fort bouwen met zijn paleizen

Amber Fort Jal Mahal, waterpaleis

en tuinen. Maar het voornaamste bouwproject in Agra ligt een zevental kilometer buiten de stad. Het is de Taj Mahal. Is de tuin formeel, met een waterpartij, bronzen fonteinen en cypressen, het mausoleum is echt een 'marmeren droom'. Gestart in 1631, duurde het 20 jaar, vooraleer het complex voltooid raakte. Twintigduizend arbeiders werkten aan dit perfectionistisch wit marmeren bouwwerk, met verfijnd ingelegd steenwerk en decoratieve kalligrafie. Dit monument zou destijds 31 miljoen roepies hebben gekost. Het was de tombe van Mumtaz Mahal, de vrouw van keizer Shah Jahan. Na zijn dood werden ook de resten van Jahan bij gezet. Links en rechts contrasteren de moskee en het gastenverblijf in rode zandsteen. De Taj Mahal is niet alleen zichtbaar vanuit alle verten, door het subtiel lichteffect, krijgt hij uur op uur een andere uitstraling. Uiteraard is het bezoek aan de Taj Mahal een hoogtepunt op je reis door India. Maar dat vinden de talrijke pelgrims en andere toeristen wereldwijd ook. Dit betekent lange wachtrijen tot aan de ingang van het mausoleum. En eens daar aan de poort is er geen weg terug. Je wordt als het ware naar binnen gezogen, geperst, getrokken, om dan amper enkele minuten een blik te werpen

doorheen de mozaïekramen op de tombes. Bange-lijk en zeker niet aan te raden voor claustrofoben.

FATHEPUR SIKRI

Op 30 kilometer ten zuidwesten van Agra ligt Fatehpur Sikri. Het is een voormalige hoofdstad waarvan de verdedigingswerken, paleizen en heel de stad gebouwd werd in de 16e eeuw en door zijn perfecte staat UNESCO werelderfgoed is. Hier ligt ook het graf van de Soefi-heilige Salim Chihsti. Wij nemen de achteringang van het Sikandracomplex, waardoor we in de vrouwelijke vertrekken terecht komen. Voordeel is dat je geen lange wachtrij voor je vindt. Andere kant van de medaille is wel dat je de imposante ingang mist. Op de rechteroever van de Yamuna, enkele kilometers van Taj Mahal, kan men terecht in het Agra Fort. Het is samen met de Taj het boegbeeld van de verdwenen Mogolse beschaving. Kantelen, schietgaten, machicolis belichamen het massieve van het kasteel, dat toch zeer esthetisch oogt. Drie opeenvolgende soevereinen bewoonden het complex waardoor het geheel in twee verschillende stijlcomponenten is uitgevoerd.

Amber Fort, praal en pracht

Denk dan aan uitvoeringen in zandsteen, maar ook aan marmer. De Hindoe architectuur wordt gecombineerd met Indiaanse moslimkunst, die sterk beïnvloed wordt vanuit Perzië. Het complex staat eveneens op de werelderfgoedlijst van UNESCO. Dan rijden we door naar de roze, gastvrije stad Jaipur. Een moderne metropolis! Het is de hoofdstad van de Indische deelstaat Rajasthan en een belangrijke toeristische trekpleister. Het was maharaja Jai Singh de Tweede die er in 1699 zijn verblijfplaats inrichtte. Hij stelde een heuse Bengaalse architect als stadsplanner aan die een strak stratenpatroon uittekende en Singh hielp bij de aanleg van zijn City Palace. De Koninklijke familie woont er overigens nog. Daarenboven was hij ook verantwoordelijk voor de wereldberoemde sterrenwacht. We wandelen doorheen de brede straten die, zoals overal in India, zeer levendig en chaotisch zijn. We maken een riksjarit doorheen de pittoreske binnenstad. Bij de afstap speelt een slangenbezweerder zijn klaaglied op de stoep. Een cobra ontrolt zich uit de mand. Een magisch moment, ook al weet je dat de slang eigenlijk meer beweegt op die van de bezweerder. Ze is immers doof. Of het diervriendelijk is, is dan nog een andere vraag. Toeristen die een foto schieten, worden prompt aangeklampt voor roepies. De luchtvochtigheid is erg hoog,

dat maakt de sfeer extra zwoel. Overal staan er kraampjes met suikerriet- of flesjes water, maar we vertrouwen het niet echt. De opdringerige verkopers klampen je aan voor alles en nog wat. Van sieraden, halfedelstenen tot textiel. Jaipur is vooral bekend voor ambachtelijk werk. Denk aan gouden juwelen met glazuurinleg of kostbare edelstenen, blauwe keramiek potten, hout, steen- en ivoren snijwerk, blok- of banddruk textiel, lederwaren, handgeschept papier en miniatuurkunst. De stad is een echt paradijs voor shoppers. Zeker in vergelijking met onze standaardprijzen! De levendige Johri en Nehru Bazaar zijn zeer bekend voor handwerk. Afdingen is een must.

JANTAR MANTAR

We nemen de bus naar Jantar Mantar, de beroemdste historische sterrenwacht van India. De observatiewerktuigen in metselwerk en baksteen werden van een buitengewone accuraatheid voorzien. We hebben het geluk de conservator te treffen die ons op een humoristische wijze doorheen alle zonnewijzers loodst. Als astronoom kent hij heel wat wetmatigheden toe aan de sterren. Zo bepaalt hij zelfs of we een goed koppel zijn aan de hand van

Fathepur Sikri, perfecte staat

△ Fathepur Sikri, zicht vanuit vrouwenappartement
▽ Fathepur Sikri, meesterlijke architectuur

Olifanten op Amber Fort

onze geboortedata en – uur. We zeiden het reeds, Jai Singh had iets met wiskunde en astrologie. Daarom liet hij zijn stad ‘fullproof’ bouwen tegen aardbeving en andere calamiteiten. Zo wist hij de hand te leggen in 1725 op een atlas uit het Duitse Nurenberg en liet hij zich bijstaan door Europese experts. In die tijd reeds, ga er maar aanstaan! Daarnaast liet hij zijn architecten de ondergrondse waterlopen detecteren, want die zorgden immers

Jantar Mantar, historische sterrenwacht

voor verzakkingen. En wat de bouwstenen betrof voor de huizen in de stad liet hij materiaal ontginnen in de Amargarh steengroeve. En dit wegens de hardheid van de stenen. Diepe funderingen en een netwerk van kanalen moesten mogelijke schokken absorberen. We zetten daarna koers naar de zandstenen Hawa Mahal, beter bekend als het ‘Paleis der Winden’. Het dateert uit 1799, is opgedragen aan Lord Krishna en Radha en werd gebouwd door koning-dichter Sawai Pratap Singh. Eigenlijk is dit uit vijf verdiepen semi octagonaal huis gewoon optisch bedrog, want achter de gevel bevindt zich hooguit een zeer brede gang, die toegankelijk is via een poort aan de achterzijde. De voorkant bestaat uit 953 nissen en 152 kleine ramen. Hierdoor konden de vrouwen van de Maharadja naar de processies kijken die voor hun deur voorbijtrokken zonder dat zij echter gezien konden worden. Het Paleis der Winden maakt deel uit van het City Paleis en herbergt een museum met oude schilderijen, beeldhouwwerk, munten, wapens enz.

AMBER FORT

Iets buiten Jaipur ligt Amber Fort. Het is een machtige vesting met een schilderachtige weerspiegeling op het Maota meer. In dat meer: de Jal Mahal oftewel het ‘Waterpaleis’. We rijden er met jeeps naartoe want de heuvel is zeer steil. Amber was gedurende zes eeuwen de hoofdstad van de

Jaipur Hawa Mahal, paleis der winden

Amber Fort, weelderige tuinen

Kachhawaha’s, een kaste, die leefde vooraleer Jaipur ontstond. De legende zegt dat ze een aantal koninkrijkes en veel landerijen bezaten. Hun echte naam zou ‘Ambikishwara’ zijn, vernoemd naar Shiva. Die naam zou zijn verkort tot ‘Ambiner’ om zo uiteindelijk in ‘Amber’ over te gaan. Ook wordt gerefereerd naar ‘Amba Mata’, de godin van de vruchtbare aarde die een tempel in het fort heeft. Door de massieve poort komen we op een grote binnenplaats. Hier zien we voor het eerst olifanten. Ze worden ingezet voor ritjes met toeristen. Maar omdat we intussen vernomen hebben dat niet alle eigenaars zo fijnzinnig omgaan met de dieren, weigeren we beleefd een opstapje. Er zijn nog zo’n 30.000 van deze giganten in India, maar vermits de bossen alsmaar kleiner worden – ze worden gekapt voor pijpleidingen en nieuwe wegen – worden ze verjaagd. Sinds kort zijn er toch vrijwilligers die de dieren baden, masseren, voeden en hun gebied schoonmaken. Men kan er zelfs sinds een tiental jaren deelnemen als buitenstaander aan zo’n programma via een lokale organisatie en tegen betaling. Op de terugweg passeren we het centraal museum Albert Hall. Dat ligt in de Ram

Niwas tuin. De naam verwijst naar prins Albert die het gebouw in 1863 inhuldigde. Het is een schoolvoorbeeld van Indo- Saracenische architectuur, ontworpen door sir Swinton Jacob. Die combineerde bestaande Britse modellen met veranda’s en paviljoenen van de Mogols. De Albert Hall opende in 1887 en is het oudste staatsmuseum van India. Men kan er terecht voor kunst, industriële voorwerpen, textiel, tapijten, schilderijen, geologie en zoölogie, speelgoed, muziek en dans. Maar er is helaas geen tijd voor ons om het te bezoeken. Wij rijden richting Udaipur, één van de mooiste steden van India. Wordt vervolgd.

INFO

- www.indian.com
- Wij reizen met RSD Belgium
- Hotels: Clarks Shiraz (Jaipur) en Clarks Amer (Jaipur)
- eVisum verplicht – kosten 114.95 €
- Geen vaccinatie verplicht in deze regio

Samen op fotosafari van Durbuy over Hotton en Marche-en-Famenne

© Tekst en foto's: Lina Van Obergen

Enkele typische dorpen en steden gaan we focussen met de camera in de hand. Al te dikwijls denken we die plaatsen te kennen omdat we er “ooit” doorreden. Maar in deze rubriek gaan we op zoek naar bezienswaardigheden. Met de camera in de hand en met open vizier. Laten we samen de bosrijke gebieden opzoeken voor wat méér verkoeling, na een te warme zomer. Ik koos voor deze formule en kwam terecht in de Ardennen met als wondermooie trekpleisters Durbuy, Hotton en Marche-en-Famenne.

DURBUY EN WERIS

Wallonië is uniek en heeft ons veel te bieden op gebied van cultuur, landbouw, toerisme en ja, natuurlijk de visserij, het bosbeheer en nog zoveel méér. Laten we vertrekken vanuit Durbuy waar we bij een straf biertje bv. La Durboise, onze trip uitstippelen. De camera wil mooie beelden vastleggen bij de “anticlinal”, de *Omalius* rots genaamd. Uitleg vinden we op de verschillende educatieve paneeltjes. Aan de voet van de rots is water met vissen en de mooie planten genaamd de “reine des prés”, spirea, die gekend zijn voor hun therapeutische eigenschappen. De *tuinen van Utopia* laten ons lachen bij de geknipte struiken in allerlei vormen. Leuk om zien en inspirerend, mochten enkele van deze planten “ongeknipt” in uw tuin staan. Neem de tijd en trek nadien even 5 km verderop naar *Weris* om de megalieten te ontdekken. Leerzaam, zeer speciaal, met een hoop uitleg in het *megalietenhuis* die op de koop toe een frisse drank schenkt en een hapje kan aanbieden, indien nodig. Het is belangrijk dat, waar we ook belanden, we van die plek alles willen weten. De fotosessies aldaar zullen ons later helpen om plaatsnamen en wetenswaardigheden te herinneren. We keren terug naar Durbuy waar we ons hart verloren hebben en begroeten de Ourthe. We kunnen prachtige wandelingen maken en trachten helemaal bovenop de

Anticlinal

fameuze rots te klimmen (via een wandelpad wel te verstaan) dat links van de brug, naar boven leidt. We ontdekken er o.m. de trappen van de begijntjes en, puffend boven gekomen, genieten we van een adembenemend zicht over het kleinste stadje van Europa, misschien wel van de hele wereld. De wagen of de fiets zijn nooit ver weg, en brengen ons verderop. Op onze safari-fototrip dienen we ook eigen initiatieven te nemen. Indien gewenst is een goed hotel “Aux dix Clefs” of beter nog “Le Sanglier des Ardennes” in het hartje van de stad, een aanrader. Na een uitgebreid ontbijt vangt onze fotosafaritocht opnieuw aan.

HOTTON

Vanuit Durbuy kunnen we de Ourthe volgen; al moeten we de Ourthe soms even ontlopen om haar opnieuw aan te treffen in Hotton. Hier en

daar gaan we vissers aan het werk zien. Het betreft hier “vlieg”-vissen. Leuk om te observeren hoe de ellenlange vislijn een sierlijke worp maakt om een forel te strikken. Verlaat nooit de Ardennen zonder geproefd te hebben van een lekkere forel en een of meerdere streekgerechten. De “*tartelaise*”, de artisanale pralines, de slagerij op een boerderij, of koop een mandje met streekproducten voor de thuisblijvers. Ambachtelijke bakkerij en bio-groenten, te veel om op te noemen. Vanop de brug over de Ourthe in Hotton zien we het kantoor van VVV, rue Haute 4. Zij kunnen ons vele tips geven en suggesties formuleren, om in Hotton urenlang te genieten. Een elektrische fiets kan men er huren of een partijtje minigolf spelen. Het kleine museum is waardevol. Ja we voelen het al, we gaan blijven hangen in Hotton; dan maar een heel leuk adres doorgeven voor de overnachting “Chez le Père Courard” waar het ontbijt enorm rijkelijk wordt opgediend. Het betreft een B&B, rue du Parc 25

Aan de voet van de rots

in Hotton, bij de brug, in een heel rustige omgeving. En nu moeten we echt naar het Arboretum op enkele km verder in de richting van La Roche. Het *Arboretum* van Robert Lenoir – Moulin de Bardonwez te *Rendeux*. Het domein is 40 hectaren groot, met méér dan 3.000 verschillende bomen en planten, uniek in Europa. Alle camera's in stand-by voor de echte natuurliefhebber wordt het boeiend. We ontdekken er ook een pedagogische bijenkorf. In Hotton zijn er, indien gewenst, de *Grotten*, die een natuurlijk fenomeen zijn: 40 meters diep onder de grond. Neem de natuurgids ter plekke onder de arm voor het ganse verhaal van de grotten. Er is ook een speeltuin bovengronds voor de kids. Een verfrissing aldaar zal welgekomen zijn.

MARCHE-EN-FAMENNE

Nu verderop, trekken we naar Marche-en-Famenne. In deze stijlvolle gerenoveerde stad vinden we het

Het atelier van de vioolbouwers

verleden terug in de vele bouwstijlen. De hedendaagse architectuur met moderne vormen, vloeien in mekaar over. Vergeten we niet dat Marche destijds een grote handelsstad was met voorrechten die bevestigd werden al in de jaren 1327 ten tijde van Jean l'Aveugle, graaf van Luxemburg en koning van Bohemen. Marche werd een Gildestad in 1366. Hoe belangrijker een stad wordt, hoe groter de bedreiging; er werd al snel een vestigingsmuur gebouwd. Deze verdedigingsmuren werden vernietigd in 1688 door Lodewijk XIV. Marche-en-Famenne pakte in 18de eeuw ook uit met het kantwerk, toen een heel belangrijke activiteit. Vandaag nog zeer actueel dankzij de oprichting van de Academie voor kantwerk. Over dat alles leren we in het *Museum van Famenne*, rue du Commerce 17, echt de moeite waard voor een leerrijk bezoek. Het thema is "Leven en erfgoed van de Famenne." Ik druk erop dat de stad prachtig werd gerenoveerd; we ontdekken de straatjes, gezellig en aantrekkelijk, om er lekker te kuieren. Sommige brengen ons terug in de sfeer van de 17de eeuw. Maar er is ook de bruisende handelssector voor wie van uitgebreid winkelen houdt. Zoeken we overnachting in een mooi hotel in Marche dan is "Hotel du Quartier Latin" een aanrader.

DE SCHOOL VOOR VIOOLBOUWERS

Ikzelf bleef plakken in Marche inderdaad en ontdekte heel toevallig de bruisende activiteit in het hart van de "Internationale school voor vioolbouwers". Ik had er nog nooit van gehoord. Wat een aangename verrassing! Een merkwaardig gebouw "La Vieille Cense" in Marloie. Destijds bestemd voor de diverse landbouwactiviteiten en tevens de zetel van de Abdij van Sint Hubertus. We noteren 1794. Het eerste gedeelte van het bouwwerk dateert van de 15de eeuw, het tweede dateert van de 17de eeuw. In die periode werd het Prinsdom Luik toegevoegd aan Frankrijk. Het gebouw was voorzien van stallen, opslagruimten voor stro, graan en al wat met de landbouw te maken had. Maar nu ... werd dit alles omgetoverd in magnifieke tentoonstellingsruimten o.m. voorbehouden aan de muziekinstrumenten. Die merkwaardige ontwerpen zijn van de hand van meester vioolbouwer Gauthier Louppe. Hij is trouwens de stichter van deze unieke school. Een sympathieke man, met een artistiek voorkomen. Kleine bril, warme

Kerk van Waha

ogen en een opvallende snor. Ik mocht het "atelier" bezoeken waar enkele leerlingen, toekomstige vioolbouwers, met enorm veel geduld het hout aan het bewerken waren. Vormgeving en handenarbeid met passie. De keuze van het hout is heel belangrijk, normaal is dit ebbenhout, maar ook andere houtsoorten komen in aanmerking. Ik heb er nooit bij stilgestaan dat de keuze van de vernislaag, bij de afwerking, een grote invloed uitoefent op de klank van het instrument. Tenslotte moet de viool een betoverend geluid uitbrengen en het lievelingsinstrument worden van de muzikant. Preciesheid, geduld en liefde voor het vak zijn hier de ingrediënten om een perfect instrument te

ontwerpen. De leerlingen zetten er 3 jaar over. Het gebouw "Vieille Cense" werd aangekocht door de Stad Marche-en-Famenne en voor culturele doeleinden gerenoveerd. Gauthier Louppe is de eerste meester bouwer van muziekinstrumenten, voornamelijk de viool, in ons land. Hij werd geboren in Luxemburg in 1959. Hij heeft het diploma op zak van de internationale school voor vioolbouwers van Crémone in Italië. De Italiaanse elegantie en creativiteit zal hem blijven inspireren. De tentoonstelling kan bezocht worden; best een groepje samenstellen van meerdere personen. Marloie ligt op amper 10 km. van het stadscentrum van Marche en Famenne. Zeker een kijkje nemen op www.ecoledelutherie.eu.

WAHA

Vele toeristen hebben Marche en Famenne wellicht al bezocht en ook iets gemist! Ze waren op doortocht op weg naar andere oorden. Heel de streek is meer dan een bezoek waard. Na Durbuy en Hotton vernoem ik graag het romaanse kerkje in Waha met de opmerkelijke glasramen van Folon. We schrijven 1050 – Het zonlicht dat doordringt in het kerkje, omwille van de glasramen van kunstenaar Jean-Michel Folon streelt het oog en brengt rust en kracht tot stand. Camera's in actie! Wie één euro in het offerblok steekt, verschiet van de binnenverlichting in het gebouw. We ontdekken o.m. een doopvont en het relikwieschrijn van Sint Stephanus. De glasramen, 70 vierkante meter in totaal, werden geplaatst door een atelier uit Chartres. Echt de moeite waard voor de fotosessie. De natuur in de Ardennen kent pracht in elk seizoen. Plant en dier leven er op het ritme van de zon, de wind, de regen en sneeuwvlagen. Niet te missen belevenissen.

INFO

- www.durbuyinfo.be
- www.hotton-tourisme.be
- www.tourisme-marche-nassogne.be

A tourist takes a picture ...

© Text & pictures: Karel Meuleman

I enjoyed a lot of time abroad, with my family, friends and people I accompanied as a tour leader. On my trips I always take a lot of pictures. People ask me how some of these photographs are made. So in this article you can read some explanation. Comments are welcomed: K.Meuleman@telenet.be.

It's always a pleasure to make pictures in a nature reserve. Don't be afraid to get out of bed very early in a freezing cold: nature looks very different then, like here in this moor near Mechelen in January a few years ago. Bitterly cold but so beautiful! Just make sure that you keep your camera warm between the photo shoots because a battery doesn't last long at cold. This is especially the case with a smartphone: the battery level can drop in cold weather from 100 to 10% in a few minutes and then it's over and out with shooting. Fortunately

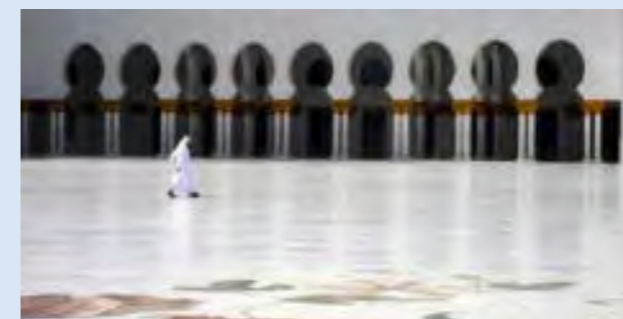
this was not the case with this image. However, in such temperatures you need to take action in a short matter of time. For the techies: at ISO 200 and an aperture of f14 the shutter needed 1/200th for this picture. The editing afterwards is made with HDR-projects-darkroom to emphasize the air without getting the feeling that it is heavily exaggerated. The balanced composition, which is a sin against the golden rule according to some (horizon or other lines have to be on 2/3), is broken by the trees behind the bridge (following the golden rule).

Is it allowed to treat a photo? Some say you have to keep everything in its natural state, others argue

This is what you can call a 'snapshot', literally 'fast-made picture of something or someone'. It doesn't happen very often, but when it happens you have to be fast. A smartphone is up and running quickly, especially if you know the shortcut

The courtyard of the Sheikh Zayed Grand Mosque in Abu Dhabi is an immense greatness and also quite beautiful. To me it is on par with the square of St. Peter's Basilica in Rome. Since the opening

that you may create a beautiful picture by all means. Both can be right. My opinion: just by choosing the shooting place or the momentum of taking a picture you give already your own interpretation to what you see; it's the result that counts. So yes, in my humble opinion 'manipulating' a photo is not a crime. This is clear in the picture you see here: the initial colors were already there, I just (over)emphasized. The morning we left Budva, Montenegro, the sailing ship was at the same place as the evening before, but now the rising sun created a touching atmosphere. My photo editor Photodirector did the rest. Attention: not every photo is meant to be edited so strongly; experimentation doesn't cost anything.

'photo-device blindly'. The photo is taken with a telephoto lens, zoomed in up to 200 mm (300 mm in 35 mm format). I was taking pictures of a group of Italians who had a great time on the Lac à l'Eau Claire in Canada when I saw a few kayaking too exuberant until the boat capsized. And they kept laughing! In the end, both the kayakers and the kayak were brought back safely to the shore. The water was not too cold during this Indian Summer. Some years later I experienced something similar with someone from our group. He was pulled out of the water it after a while and he was instructed to stand in his 'skinny dip' under the cold shower and gradually open the hot water tap. Unfortunately I don't have pictures of it ...

in 2007 of one of the world's most beautiful houses of worship, more than 1,000 gold ornate pillars surround the courtyard. The center square that you see pictured can hold 20,000 worshippers on a floor of white Italian marble. The floral motifs were incorporated to give a sense of freshness. I had to have patience in order to only get just one person in the picture, against a backdrop of columns. It looks like a black and white image, apart from some color in the foreground and the gold on the pillars. Note also the sun reflecting its light subtly more in the right part of the background. The lone man instantly displays the majesty of this architectural marvel.

People who are born in the middle of the last century have probably experienced the hype of the slides; it was cheaper than printing photos and you could show them to a large group of people at a time by means of a slide projector; often ad

nauseam during hours long slide nights. Maybe you still have boxes full of slides. You can transfer these in digital form: there are several types of scanners, loose or built into your A4 scanner. The cheapest give a more or less decent result of about 3 Mb. You can digitally edit the images, sometimes useful because of dust on the image or to enhance the faded colors. The picture here was pale even before I updated it with Photodirector. The result is still not optimal but for sentimental reasons I don't want it to be thrown away: in my youth we were often in the upper-Engadine with Maloja and Sils-Maria, here in the picture. Further away in Saint Moritz the Sela River flows in the Inn. The Valley is calm, at about 1800 m altitude, between majestically high mountains and next to the Fextal national park. Descending the steep Maloja pass you'll arrive in Chiavenna, Italy, the ideal place for an aperitif on a terrace.

Tours provide an ideal opportunity to take photos: unknown landscapes, different cultures and other strange events can give your images a certain feeling. And if there also happens to be people as a part of this, as in this picture, the yes indeed, it can lend to a lively 'human' image. This is an everyday scene I captured in the Atlas Mountains

of Morocco. It is monotone in color with sand and sandstone dominating so that your attention goes directly to the only vibrant color: the green garment of the woman in front, complemented by the green foliage of the tree behind her. The original image is analog (when we were still working with film) but converted to digital in 1993 with Kodak as a Pioneer. You could transfer your photos onto a (gold colored) CD and then play them back on a photo CD player; there were no computers equipped with a CD player yet because it was still the time of the floppy disk, remember? The disadvantage: CDs did and still do not have an eternal life and the slightest scratch (on any part) made the images unreadable. Even now it may be that your valuable photos on CD or DVD from a long time ago are no longer legible. The best solution is to keep a copy in the cloud, eventually on a site like Flickr (since 2019 you have to pay if you want to store more than a 1000 pictures).

Citytrip naar het vernieuwde New York (USA)

© Tekst en foto's: Patrick De Groot

Het was geleden van het beruchte jaar 2001 toen ik het laatst in New York was, ook in de maand januari... Toen lag er veel sneeuw en het zag er allemaal feeëriek uit. Ik ben toen ook nog in de nabijheid van WTC geweest. En ja, toen kwam 11 september 2001, en daarmee veranderde plots alles in onze wereld. Ik heb dan ook lang gewacht om terug New York op mijn reisschema te plaatsen. En oprecht, het blijft een fascinerende en onvergelykbare wereldstad. Het accent van onze citytrip lag op de nieuwe attracties en uiteraard op de herdenkingsite van 9/11.

De prachtige wandeling over de Brooklyn Bridge

Eerste belangrijke opmerking: New York is echt verschrikkelijk duur, op alle vlakken. Best kan je een officiële *CityPASS New York* kopen (\$126 pp), waarbij je 6 topattracties kunt bezoeken en (niet onbelangrijk tijdens topdagen!) gebruik maken van de zogenaamde *fast line*. De pas is 9 opeenvolgende dagen geldig vanaf het eerste gebruik. De meeste musea kosten afzonderlijk ongeveer \$25 pp! Best neem je ook een weekkaart voor

het openbaar vervoer (bus en metro: \$32 pp). De meeste bezoekers beperken hun bezoek tot Manhattan, één van de vijf boroughs (de andere zijn Brooklyn, Queens, de Bronx en Staten Island). Toch moet je heel even naar Brooklyn: met de metro kan je er gemakkelijk naar toe, om dan vervolgens te voet de beroemde *Brooklyn Bridge* (over de East River, ingehuldigd in mei 1883) over te steken en te genieten van geweldige vergezichten

De succesvolle promenade High Line Park

op Manhattan (en zelfs Liberty Island). Naast voetgangers, maken ook joggers en fietsers gretig gebruik van de hoogste – tussen 1981 en 1983 aangelegde – passage in de brug.

KLASSIEKERS

De klassieke attracties mag je uiteraard ook niet missen, een kort overzicht: Wij bezochten drie topers van moderne en hedendaagse kunst:

Guggenheim met zijn prachtige architectuur van Frank Lloyd, maar met een eerder tegenvallende tentoonstelling van moderne en hedendaagse kunst. Gelukkig was er wel de unieke (personen en naakt) fotocollectie van Robert Mapplethorpe (1946-1989), die je nu alle geheimen prijs geeft. Indertijd was dit verboden!

The Whitney Museum of American Art (in een nieuw gebouw uit 2015, ontworpen door Renzo Piano) heeft naast talrijke schilderijen van Edward Hopper een ruime collectie van de beroemde veelzijdige pop art kunstenaar Andy Warhol (1928-1987).

MoMA heeft een spectaculaire collectie van (veelal Europese) schilderijen collectie uit de

19de (vooral impressionisme) en 20ste eeuw op de 5de verdieping, de rest valt eerder tegen en naar de design-collectie hebben wij tevergeefs gezocht. Het is wel een leuk modern gebouw met interessante museumshop en een peperduur 2*-restaurant The Modern.

Terug op Fifth Avenue bevindt zich op de *Museum Mile* (waar ook Guggenheim is gelegen) het overweldigende **THE MET** (Metropolitan Museum of Art) (www.metmuseum.org). Hiervoor schieten woorden tekort. Er zijn meer dan 900 afdelingen, gaande van de Oudheid tot de Moderne Kunst. Hier kan je zonder problemen het Stendhal- of Firenze-syndroom oplopen! Een andere absolute must is de bootexcursie naar **Liberty Island en Ellis Island**. Het beroemde 46,5m hoge Vrijheidsstandbeeld werd ingehuldigd op 28 oktober 1886. De beklimming tot in de kroon is terug mogelijk (maar wel beperkt toegankelijk), en in de buurt zal medio 2019 een nieuw museum geopend worden. Ellis Island was tussen 1892 en 1954 de toegangspoort of *gateway* tot de USA voor meer dan 12 miljoen immigranten. Het hoofdgebouw werd na restauratie volledig toegankelijk (sinds 1990) gemaakt voor een emotioneel bezoek. Hier ontdekt men hoe het “Belofde land Amerika” niet voor iedereen was weggelegd. Indien je gratis een ferry-tochtje wil meemaken, neem dan de Staten

△ Interieur van het Guggenheim Museum (°1959), ontworpen door de beroemde architect Frank Lloyd
▽ Binnenzicht in het migratiehoofdgebouw op Ellis Island: hier werden de immigranten geregistreerd

Island Ferry, met vergezichten op Manhattan, Liberty en Ellis Island.

Bezoek minstens één van de panorama's vanaf de *wolkenkrabbers*:

One World Observatory ligt boven in het hoogste gebouw – 541m- van het westelijk halfmond, beter bekend als de Freedom Tower. Dit is op de plaats van de vroegere North Tower van het WTC.

De Empire State Building blijft – samen met de Chrysler – de mooiste wolkenkrabber van NY, in schitterende art deco stijl, werd geopend op 1 mei 1931, en is 443 m hoog met inbegrip van de antenne.

De Top of the Rock is het Observation Deck in het beroemde Rockefeller Center, met mijn inziens de meest spectaculaire zichten, vooral als het donker is.

NIEUWE ATTRACTIES NA 9/11

Een must is het *9/11 Memorial en Museum* (trek hier zeker 3 uur voor uit), ter nagedachtenis van de terroristische aanslagen van 11 september 2001 (en de eerdere bomaanslag op 26 februari 1993) met in totaal 2.973 slachtoffers (waarvan 2.752 op de WTC-site). Twee vierkante waterpartijen (alle namen van de slachtoffers zijn gegrift op de buitenmuren van deze North en South Pool) werden opgericht de vlakbij ingestorte Twin Towers (North en South Tower) van het WTC. Het Museum is een ongelooflijke realisatie (geopend in mei 2014) waarbij men in drie onderdelen wordt ondergedompeld in de gebeurtenissen van 11 september 2001: wat gebeurde er die dag vóór de aanslagen? de aanslagen zelf, en wat nadien? Heel wat bewijs- en audiostukken maken een onwisbare indruk op de bezoeker. Vlakbij werd in 2016 het splinternieuwe station World Trade center geopend, van de beroemde Spaanse architect Calatrava. Als je binnenkomt in de grote hall van 111m lengte en 49m hoogte heb je direct een whaw-gevoel! Dageelijks passeren hier zo'n 250.000 reizigers.

Het nieuwe Whitney Museum (©2015)

The Meatpacking district: waar eens de vleeswerkende bedrijven en pakhuisen stonden kom je nu terecht in een hippe shopping- en uitgangswijk. Vergeet ook niet binnen te gaan in de overdekte Chelsea Market, op de site van de vroegere koekjesfabriek Nabisco uit 1898. Vlakbij speelt de *High Line Park* (in Lower West Side) een hoofdrol: het is een traject van een (9m) verhoogde spoorlijn uit de Jaren '30, die werd aangepast als voetgangersgebied en volledig werd afgewerkt einde 2014. Het betreft een zeer geslaagd initiatief (gesteund door tal van vrijwilligers) met combinatie van pakhuisen en nieuwe architectuur van o.m. Zaha Haid, Jean Nouvel en Frank Gehry. In de loop van dit jaar 2019 openen de nieuwe iconische wolkenkrabber The Shed en de "trap" The Vessel in de nieuwe attractiepool Hudson Yards (aan de oevers van de legendarische Hudson River), waar ook verschillende terrassen en een vestiging van het luxe-warenhuis Neiman Marcus worden geïntegreerd. In de buurt van het wereldberoemde plein Times Square ligt de nieuwste attractie van National Geographic, nl. *Encounter Ocean Odyssey* (www.natgeoencounter.com). Hier leg je een zeer indrukwekkend traject af en maak kennis met het leven (fauna en flora) in de oceanen. Echt leuk met kinderen, maar waanzinnig duur (\$39,50 pp), al steunt men hierbij wel het beschermingsproject van de oceanen.

Het 9/11 Memorial met het Museum en één van de twee herdenkingsvijvers

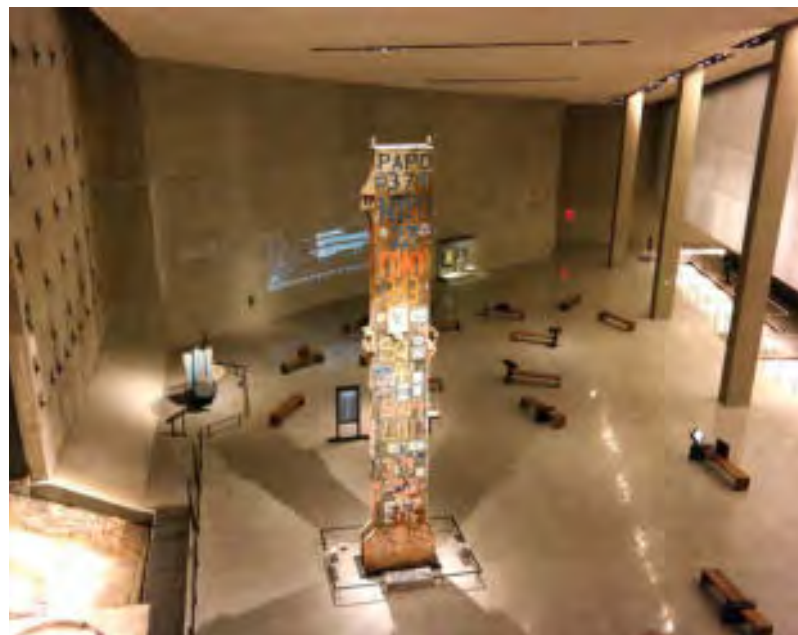

Luxe shopping bij Armani op Fift Avenue, met unieke binnenarchitectuur

RESTAURANTS

Van al die bezoeken en stadswandelingen (je doet minstens 10 km per dag) krijg je honger: geen probleem, er zijn naar schatting 20.000 eetgelegenheden in New York. De *Restaurantweek* wordt 2x per jaar georganiseerd, o.m. in januari gedurende twee weken, waarbij ongeveer 400 restaurants een lunch aanbieden voor \$26 en diner voor \$42. Dit is echt een koopje voor NY! Maar vergeet daar niet de hoge citytaks (8,85% in New York) bij te

Binnenzicht in het 9/11 Memorial Museum: met de enige originele kolom van de WTC-toren en links de enorme steunmuren tegen de Hudson River

De hall van het nieuwe Calatrava-station van WTC

tellen en dan nog eens extra van 15% à 25% fooi (zelfs te betalen als je niet tevreden bent!). Veelal duurere restaurants zijn opgenomen in de onvolprezen rode Michelin-gids (jaarlijkse editie New York City, 2019, 526 blz). Er zijn niet minder dan 5 restaurants met drie Michelin-sterren, maar wij geven de voorkeur aan de bib gourmand.

SHOPPING

Naast de luxe winkels en warenhuizen aan Fifth Avenue en Madison Avenue (vooral tussen 59th - 96th Street) , moet je zeker de nieuwe trendy

buurten bezoeken zoals Tribeca, Soho, en het al iets langer bekende Chelsea en de Greenwich Village (dé gay- en kunstenaarsbuurt). Century 21 is de meest bekende outlet, maar naar onze normen rommelig en oubollig... Macy's is het grootste warenhuis van de wereld, maar naarmate je op de hogere verdiepingen komt is vernieuwing noodzakelijk.

Onze favoriet (maar bijna onbetaalbaar) is het warenhuis Barneys: hier worden o.m. exclusief voor NY handtassen van Delvaux verkocht. Oh ja, heel populair in NY is onze Belgische keten Le Pain Quotidien, en ook chocolade van Godiva blijft in trek.

INFO

Aanbevolen (reis)gidsen:

- Gratis *Official New York City Guide* (2019, 240 blz. met alle mogelijke informatie) www.nycgo.com
- *Rough Guide New York* (NL) (zeer volledige reisgids) www.roughguides.nl
- *Time to momo New York* (2017, 152 blz, met 6 gedetailleerde wandelroutes, vooral lifestyle gericht, met uitneembaar plattegrond)
- *Michelin: de groene gids* (ook in het NL), en vooral de praktische pocket "*Le Guide Vert Weekend New York*" (recentste editie 2019, 176 blz, met uitmuntend uitneembaar vouwplan).
- Dank voor de CityPASS, aan Deborah Wakefield, APR, Vice President, Communications & Public Relations, Board Member, Society of American Travel Writers = deborah@citypass.com.

Onbekend Wallonië

© Tekst en foto's: Karel Meuleman

‘Slow’ is een modewoord, zoals in ‘slow cooking’ en ook wandelen is in de mode. Met een combinatie van beide leer je het best een streek kennen.

DICHTBIJHUISGIDSEN

Een interessante manier om al wandelend de natuurpracht van Wallonië te ontdekken, is op stap gaan met een van Lannoo's Dichtbijhuisgidsen. Net als de boeken over de Vlaamse provincies staan ook hier in elk boek twintig lusvormige wandelingen beschreven. Bij elke route hoort een uitgebreid blok praktische informatie, met aandacht voor stops onderweg en de beste adresjes voor een natje en een droogje. Uiteraard zijn de kaarten sterk gedetailleerd.

LUXEMBURG, DE MEEST ZUIDELIJKE PROVINCIE VAN BELGIË

Het is niet alleen de zuidelijkste provincie van België, het is beslist ook de gouw met de grootste variatie: prachtige landschappen, uitgestrekte bossen, authentieke dorpen en een rijk cultureel verleden. De 20 wandelroutes in dit boek laten je kennismaken met al deze facetten. En ondergetekende heeft veel plezier gehad aan het uitwerken van deze tochten en het maken van dit boek en dat van de provincie Namen. Wandelen in de

De Tombeau du Géant in Botassart

△ *De Lesse bij Daverdisse*

▽ *Wéris bij Durbuy, beroemd om z'n dolmens en menhirs*

Bérismenil

provincie Luxemburg is zich onderdompelen in een mix van onmetelijke bossen, afgewisseld met prachtige panorama's waartussen hier en daar typische landelijke dorpjes. Op enkele uurtjes sta je te midden van de natuur, zonder de mensen te vergeten: dikwijls gesloten omwille van hun isolement maar op het tweede zicht heel gastvrij. Je waant je ook soms in het buitenland omdat 't er allemaal veel gemoedelijker en rustiger aan toe gaat. Vergeet drukke wegen en opstoppingen, vertrouw er niet op dat je veel cafeetjes of restaurants tegen komt, hou rekening met mogelijke jachtpartijen in het najaar en voor de rest: geniet! De wandelingen in deze gids zijn meestal korter dan deze in Vlaanderen omdat het nogal eens bergop en bergaf durft te gaan, al dan niet langs moeilijk begaanbare paden. Maar laat dat de pret niet bederven; nog eens: geniet, kijk rondom je, zet je neer langs de waterkant, beleef de natuur. En nu je toch hier bent: waarom er geen weekendje van maken? Adresjes zijn er genoeg in dit buitenland in eigen land, adresjes om te logeren of lekker te eten of een tip voor een museum of voor een kanotocht of... Keuze genoeg.

Aan de Ourthe trekken de grotten van Hotton, het pittoreske stadje Durbuy en megalietendorp Wéris (drink er in het Megalietenhuis een Dolmenius!) de aandacht. Tussen Ourthe en Sûre ligt de in WO II fel bevochten regio Bastogne. Schilderachtige wandelparadijzen vind je rond La Roche-en-Ardenne en Houffalize, maar ook westwaarts bij

△ Cugnon

▽ Het ESA-volgstation bij Redu

Duits oorlogskerkhof in Recogne

Daverdisse. Liefhebbers van uitgestrekte bossen zitten dan weer goed in de regio Saint-Hubert. De fraaie landschappen geboetseerd door kronkelrivieren als de Semois, Ourthe, Laval en Sûre verken je vanuit stille, authentieke dorpjes. Waar het Ardense plateau overgaat in de eerste cuesta's van de Gaume hou je halt in Orval, met zijn prachtige abdij. En dan is er nog de leisteestreek, met als centrumplaats Bertrix, waar je een beklijvend bezoek kunt brengen aan een oude leisteengroeve. De hoofdstad Aarlen is een van de oudste steden van België en kan bogen op een rijk Romeins verleden. Alle wandelroutes zijn lusvormig en variëren van 9 tot 16 km, ideaal voor een dagje weg met het hele gezin. Duidelijke kleurenkaartjes – op de scheurvaste uitklappagina's – en gedetailleerde routebeschrijvingen houden je op koers. De praktische informatie gaat over de toegankelijkheid, moeilijkheidsgraad en bewegwijzering en bevat ook aanvullend kaartmateriaal. Je hoeft ook niet het hele boek mee te sleuren: de kaarten en de beschrijving zijn uitneembaar.

BURDINALE-MEHAIGNE

Als toemaatje geef ik je nog dit onbekend pareltje cadeau. Het Natuurpark Burdinale-Mehaigne ligt in het noorden van de provincie Luik, meer bepaald in Haspengouw, de grootste fruitstreek van West-Europa. Het is een van de 11 natuurparken in Wallonië

en ligt te paard op de gemeenten Burdinne, Braives, Héron en Wanze. Je vindt er romantische kastelen, historische dorpjes, uitgestrekte boomgaarden en vooral veel natuur. Je hebt de keuze tussen 18 wandelingen en 6 fietspaden, alles goed bewegwijzerd. Trek op een zonnige dag je wandelschoenen aan en geniet, bijvoorbeeld van de 9 km lange (of liever korte) Promenade des Chevreuils. Je vertrekt op de Place de Fumal in Huccorgne. Het bewegwijzerde pad klimt op en neer tussen de dorpjes Fumal en Huccorgne en vormt zo een lus rond de Mehaigne. Om te genieten van de mooie panorama's moet je 'r iets voor over hebben: enkele nijldige klimmetjes bijten in de kuiten maar gelukkig komt er nadien een afdaling. Bij een frisse pint of een lekker wijntje na de tocht kun je nagenieten. In het Maison du Tourisme in Burdinne, rue de la Burdinale 6, kun je zelfs gratis douchen.

INFO

- www.dichtbijhuisgidsen.be
- www.pasar.be/wandelen
- Op www.burdinale-mehaigne.be en op www.tourismeblm.be vind je onder meer een kastelenwandeling, de St. Hubertwandeling, Op de beddingen van de Buurtspoorwegen, enz.

Obrigado*

.....
 © Tekst en foto's : Karel Meuleman

Alentejo (spreek uit: Alentezjoe). Deze mooie regio strekt zich uit ten oosten van Lissabon tot de Spaanse grens en bovenaan van de Taag tot de Algarve. De rivier, de Taag of Tejo, is dus de scheiding met de regio Centro. Alentejo (letterlijk 'over de Taag') heeft een aangenaam klimaat hoewel het er in de zomer behoorlijk warm kan zijn. De witte dorpjes, kastelen en vooral de rust en ruimte maken de streek erg aantrekkelijk. Er grazen veel schapen en de grond is uitstekend geschikt voor wijnbouw. Een groot deel van Alentejo is licht golvend heuvelland met eindeloze rijen olijfbomen en kurkeiken. Het is ook het land van kastanjabomen, steeneiken, dolmens en marmergroeven.

Een Toscaans landschap in Portugal!

Op een ochtend keek ik net vóór zonsopgang uit het raam van mijn hotelkamer en uit de mist rezen de olijfboompjes uit de wolken in meer dan 50 tinten grijs: een 'mystieke' ervaring. Ik maakte direct de vergelijking met Toscane; dezelfde glooiende heuvels maar ook dezelfde koppige karakters en passie voor lekker eten en drinken. Alentejo is iets kleiner dan België maar er wonen amper 750.000 mensen; je mag dus gerust zeggen ongeveer 90% minder bevolkt dan België. Op de eindeloze

vlakten scharrelen varkens vrij rond. En als er een plaatsje vrij is op de vlakten en heuvels planten de Portugezen er een boom op: olijfboom of kurkeik. Ze maken letterlijk alles van kurk: kleding, tasjes, petjes, portemonnees, lampen en, jawel, zelfs bikini's! Kijk maar eens in de stalletjes en shops. Olijfbomen van meer dan 1.000 jaar oud zijn geen uitzondering en ze dragen nog altijd vruchten! Deze oude bomen herken je aan hun gespleten stam.

△ De universiteitsgebouwen kun je (mits entrée) bezoeken
▽ Het grootse 5-sterrenhotel Convento du Espinhiero legt gasten in de watten

Wijngaarden met voortreffelijke wijnen dank zij zalige zon en lichte glooiingen

LOGEREN AAN DE TAAG

Ruimte zat: dat merk je als je vanuit Lissabon bijvoorbeeld de (tol)weg richting noorden neemt. Wij buigen af naar een klein hotelletje, Alamal River Club, inderdaad, gelegen naast de Tejo, met zandstrand en al. De weg loopt er dood op de rivier die hier net een meer is: wat verder staat een stuwdam. Vanaf je balkon op een van de 20 comfortabele kamers kijk je uit op het water. Als je 's zomers niet genoeg hebt aan de koelte van de rivier, is er nog de airco op de kamer; het kan immers tot 40°C warm worden. Toen wij er eind maart op de kamer kwamen, wou Henrique, de hotelmanager, ons de regen doen vergeten en had de verwarming op 23°C gezet maar dat was van 't goede teveel. De warmte kregen we ook wel van de aguardente die Henrique ons gul schonk na het (voortreffelijke) diner. Samen met Henrique verkenden we enkele van de mooie wandelingen die je in de omgeving van het hotel kunt maken, onder meer een rondwandeling van 17 km die passeert aan Belver. Een makkelijk knuppelpad leidt je langs de rivier tot bij dit typische stadje, beschermd door de burcht in de hoogte. Wij waren er op maandag en dan was het museum binnenin gesloten en ook het zeepmuseum was dicht. Vanuit Belver kun je de trein nemen en genieten van het uitzicht want je rijdt constant langs de rivier. Zo kun je bijvoorbeeld westelijk afstappen in Abrantes, wat ronddwalen en een latere trein terug nemen.

CULTUREEL WERELDERFGOED EVORA

Évora is een verplichte stop tijdens een bezoek aan Alentejo. Het is de oude hoofdstad van Portugal met een verleden dat teruggaat tot in de Romeinse tijd; de tempel en de thermen getuigen ervan. De stad is een juweel, misschien wel de best bewaarde herinnering aan Portugals Gouden Eeuw; de stad behoort tot het werelderfgoed van de Unesco, zeer terecht. Évora is als een boek over Portugese (kunst)geschiedenis. Ooit gesticht door de Romeinen kende ze haar hoogtijdagen in de 15de eeuw, toen ze werd gekozen als residentie van koningen en edelen. Vele Vlamingen hielpen mee aan de verfraaiing, onder meer met prachtige schilderijen in de kathedraal. Binnen de stadswallen vind je oogverblindend witte huizen met patio's, balkonnetjes vol bloempotten en middeleeuwse paleizen. De trots van Évora zijn de gave Korinthische zuilen van de 2de-eeuwse Diana-tempel. Je kunt deze stad het best te voet bezoeken en door de smalle straatjes wandelen. Zo ontdek je ook de monumenten en de details die getuigen van de geschiedenis van Évora en haar culturele rijkdom. Je merkt onmiddellijk aan de rustige en gezellige sfeer waarom de Portugese koningen zich in de 15de eeuw in deze stad kwamen vestigen. Onze wandeling, deskundig begeleid door de Nederlandse Lucia, begon bij wat sinds 1559 het universitaire centrum van de Jezuïeten was. Na 200 jaar werd de universiteit gesloten om in 1979 weer open te gaan.

△ Voor wijn gebruikt men minder en minder kurk;
vandaar dat men alternatieven zoekt
▽ De Capela dos Ossos

Studenten hangen loom op de trappen en onder de bogen. Af en toe lijkt het alsof je in een film van Harry Potter bent beland. Je ontmoet overal jonge mensen in een zwarte capes die vluchtig door de straatjes lopen. Universiteitsstudenten dragen de traditionele zwarte cape, al dan niet versierd met een hoop badges van clubs waartoe ze behoren. De universiteit is één van de redenen waarom Évora een jonge en ontspannen sfeer uitstraalt. Het Praça do Giraldo is het hart van de stad en dé ontmoetingsplaats bij uitstek met cafés, terrasjes, winkels en het toerismebureau. Iets verder hebben we trouwens lekker gegeten in BL-lounge in de Rua das Alcaçarias 1, vlak bij de kerk San Mamede. Op een van de uiterste punten van het Giraldo plein bevinden zich de kerk Igreja de Santo Antão en de marmeren fontein met 8 spuiters die verwijzen naar de 8 straten die op dit plein uitkomen. Van bij de arcades van de Praça do Giraldo gaat het naar de kathedraal SE (van Sedes Episcopalis waar de bisschop dus zetelt), de Igreja da Graça en de Igreja de São Francisco, met de eigenaardige Capela dos Ossos (bottenkapel). ‘De botten die hier liggen, wachten op die van jou’, staat boven de ingang. De kapel is gebouwd ten tijde van koning Philips in de 17de eeuw met pilaren en wanden die volledig bedekt zijn met botten. Botten en schedels zijn op een sierlijke wijze aan de muren bevestigd, die overigens allemaal toebehoren aan oud-inwoners van de stad en uit de graven van de stad zijn gehaald. De kapel laat zien dat het leven maar even duurt en iedereen uiteindelijk hetzelfde eindigt. Door een groot tekort aan graven in die tijd was dit tevens een praktische oplossing. Persoonlijk vind ik het niet alleen luguber maar ook een beetje voyeuristisch en sensatiezoekerij. Vlakbij is de overdekte markt een bezoekje waard. Bij het terugvinden van de stadstour heb ik dankbaar gebruik gemaakt van google earth. Als je daar inzoomt, krijg je tot je verrassing de hele stad in perspectief te zien. Zoom je nog verder in dan rij je in street view mee met de camera, tot in de smalste straatjes, waar de makers wellicht hun wagen achterlieten en gebruik maakten van een scooter.

EEN MUSEUM VAN EEN HOTEL

Eén van de meest markante ontdekkingen tijdens mijn reis was de kennismaking met het hotel ‘Convento do Espinheiro’, op wandelafstand van

Évora. Een pareltje. Het is geen poussada (luxe hotels in een historisch gebouw zoals de paradores in Spanje) maar het steekt het wel naar de kroon. Dit majestueuze complex, prima ingebed in een 15de-eeuws klooster inclusief mooie kerk, mag je gerust een levend museum noemen, levend omdat de hotelgasten hier de rust inademen van 5 eeuwen cultuur. Als je hier logeert, krijg je ook een interessante rondgang door het complex (is ook nodig, want alleen liep ik er verloren). Elke dag is er ook een wijnproeverij, onder de deskundige leiding van de sommelier. Nadien krijg je een diner voorgeschoteld, om duimen en vingers bij af te likken (maar ik zou dat hier niet letterlijk doen als ik jou was). Als je één keer in je leven iets dergelijks wil meemaken, is dit een aanrader, zelfs redelijk betaalbaar.

ONGEREPT EN AUTHENTIEK

Alentejo ontving vijf jaar geleden als eerste ter wereld het “Starlight Tourism Destination” label, ondersteund door UNESCO en het UNWTO. De Melkweg is gegarandeerd 250 nachten per jaar zichtbaar. Er zijn hotels en accommodaties die hun diner- en ontbijttijden aanpassen om ‘stargazers’ te laten genieten van de stralende sterrenhemel.

ETEN EN DRINKEN

De keuken van Alentejo is eenvoudig en authentiek, de gerechten zijn bereid met de producten van het land en volgens recepten die van generatie

op generatie zijn overgedragen. Op de menukaart (prato de dia, dagschotel) staan gerechten die de lokale bewoners ook thuis eten. Dankzij de creativiteit en de verbeelding die ze aan de dag leggen bij het bereiden van heel eenvoudige ingrediënten is de gastronomie van de Alentejo's verrassend rijk aan smaken en een bewijs van de gastvrijheid van de bevolking. De wijnen hebben een uitstekende reputatie. In 2014 kozen de lezers van USA Today Alentejo tot ‘Best Wine Region to Visit’.

Nu we het toch over drank hebben: Bica, de Portugese espresso en haast overal van het inlandse merk Delta, is minder hard en bitter dan de Italiaanse. Lucia, onze gids, vertelt dat bica eigenlijk een afkorting is, uit de tijd dat espresso populair werd in Lissabon, maar men het drankje toch wat te sterk vond. ‘Beba Isso Com Açúcar’, adverteerden de koffiebarn. ‘Drink dit met suiker’. B.I.C.A. In het Portugal van de 19de eeuw aten arme mensen veel brood met varkensvet en ze dronken rode wijn. In Portugal is brood trouwens het enige wat je met je handen eet (ook afgeleid van het geloof, Jezus brak het brood met zijn handen), verder gebruik je bestek, zelfs voor het eten van bananen, druiven et cetera (officieel dan).

INFO

- nl.wikipedia.org/wiki/Alentejo
- alentejo.startpagina.nl
- www.visitalentejo.pt/nl
- www.cultura-alentejo.pt (over o.m. Belver, helaas alleen in het Portugees)
- www.conventodoespinhoiro.com
- www.alamalriverclub.com
- BLlounge.wordpress.com (restaurant in Évora)
- monteserralheira@mail.telepac.pt (Lucia van der Feltz, befaamde Nederlandse gids)
- www.deltacafes.com (gratis toegankelijk interactief koffiemuseum in Campo Mayor)

* *Obrigado* betekent ‘bedankt’ in het Portugees (*obrigada* als een vrouw het uitspreekt): *bedankt Alentejo, voor de vriendelijke ontvangst, het lekkere eten, de prachtige vergezichten.*

Senegal privé

© Tekst: Julien Lyssens – © Foto's: J.L. en Jalan

Reizen is de laatste jaren sterk veranderd. Vooral de komst van internet biedt bijna onbeperkte mogelijkheden. Waren in de vorige eeuw de verre en avontuurlijke reizen naar exotische landen nog vooral groepsreizen dan is dat in de laatste decennia geëvolueerd naar reizen op maat voor een beperkt gezelschap of individuele personen. Vooral de jongere generaties, die vertrouwd zijn met de moderne media, plannen zelf hun reis. Maar ook reisbureaus bieden naast groepsreizen ook privé reizen op maat aan. Ik probeerde het uit in Senegal. Een reis die ik zelf samenstelde, gedeeltelijk zelf organiseerde en, in moeilijk te bereiken plaatsen, door een touroperator liet organiseren.

DE NIEUWE LUCHTHAVEN

Met een rechtstreekse vlucht van Brussels Airlines vloog ik naar de hoofdstad van Senegal waar ik 6 uur later lande op de nieuwe luchthaven Blaise Diagne International Airport zo'n 90 km van

Dakar. Via internet reserveerde ik hotel Lagon dat gelegen is aan de oceaan en op wandel afstand van het centrum. Het wordt uitgebaat door Cyril en zijn sympathieke Vlaamse vrouw Sabine. Om eindeloze discussies met de taxi's te vermeiden liet ik mij afhalen met de taxidienst van het hotel.

Het strand in de omgeving van Dakar

Alleen maar lachende gezichten in een school in Tambacounda

DAKAR

Dakar is een stad met vele gezichten. Er zijn interessante gebouwen en monumenten te zien, op de talrijke lokale markten kunt je genieten van het typische en veelzijdige leven van een Afrikaanse stad, zonder veel gevaar laveren tussen het chaotische verkeer en u ergeren aan de vele vuilnisbelten langs de straten. De plastic vervuiling is hallucinant en de voorbode voor de rest van Senegal. Het historisch centrum kun je perfect te voet ontdekken. De koloniale gebouwen op de Place de l'Indépendance contrasteren tegen de typische kleine lokale winkels in de smalle straten. Het oude station wordt momenteel volledig gerenoveerd in afwachting van de komst van de hoge snelheidstrein van de nieuwe luchthaven naar het centrum van Dakar. De Grote Moskee is enkel aan de buitenkant te bewonderen. Maar de omgeving met de talrijke werkplaatsen breng je terug naar de 19de eeuw. De kathedraal met zijn twee torens die lijken op minaretten is wel toegankelijk. De stad wordt doorkruist door honderden zwart gele goedkope taxi's. Voor de avonturiers is het, zo goed als gratis openbaar vervoer, een leuk experiment. Met

een taxi rijd ik naar de wijk Emandies het meest westelijke punt van Afrika. In één van de vele pittoreske restaurants aan de oceaan eet ik geroosterde vis die hier iedere avond door de vissers aan land wordt gebracht. Onderweg rijden we voorbij het megalomane monument "La Renaissance de l'Afrique" of de toekomst van Afrika. Het is destijds gesponsord door Noord Korea en dat is er ook aan te zien.

GOREE EN LAC ROSE

Met een beetje hulp van het hotel maak ik een afspraak met een taxi chauffeur om met mij een dag rond te rijden voor een bezoek aan het Slaveneiland en aan het Roze Meer. Vanuit de internationale haven van Dakar is het 30 minuten varen naar het Slaveneiland. Om de havenzone te betreden heb je uw paspoort nodig. Opdringerige gidsen proberen hun diensten aan te bieden maar het is beter het eiland zelfstandig te verkennen. Om het eiland toeristisch aantrekkelijker te maken worden de voormalige koloniale gebouwen met geld van de Europese Unie in hun oude glorie hersteld. In

△ Dorpsbewoners in de brousse halen het nodige water in een binnenband
▽ Zout halen uit het Rose Meer is een loodzware job

de St. Carolus Barromeuskerk uit 1830 staat een merkwaardige smeedijzeren trap. In 1999 werd het Monument van de Slavernij ingehuldigd en in het “Maison des Esclaves” heeft de geschiedenis van het slaventransport naar Amerika een onderkomen gevonden. Neem vooral voldoende tijd om op het eiland te genieten van de rust, de gezelligheid, de eetgelegenheden en van de talrijke kunstenaars die er actief zijn. Terug op het vaste land rijden we langs talrijke drukke dorpen naar het Roze Meer. Omdat we een stuk op de nieuwe snelweg naar de luchthaven rijden vraagt de chauffeur om de péage te betalen. Het Roze Meer is na de Dode zee het zoutste meer ter wereld. Als je uw zwembroek mee hebt kun je er eens laten in drijven. Ook hier weer opringerige gidsen en verkopers. Maar je bent vrij om daar op in te gaan.

THIES

Na drie dagen Dakar vertrok ik naar het binnenland van Senegal naar Kaolac en de Oostelijke stad Tambacounda. Via een touroperator had ik een zelf uitgestippelde tocht van 4 dagen laten organiseren. 's Morgens werd ik zoals afgesproken opgehaald door mijn gids en chauffeur, Yaguett Fall, aan het hotel. Met de Toyota Landcruiser reden we naar Thies in het Salaom gebied. Hier bezoek ik o.a. het centrale plein en het oude station waar nog geregeld treinen toekomen en vertrekken. Op de plaatselijke markt slaan we de nodige flessen water in om te weerstaan aan de verzengende hitte. Het landschap verandert in brousse en we zien de eerste baobab bomen. Via een nieuw aangelegde baan rijden we een stukje op Gambiaans grondgebied naar de zoutstad Kaolac.

Onderweg rijden we door tientallen kleine dorpen waar de plaatselijke ambachtsslui nog werken als in de tijd toen alles nog manueel gebeurde. Een schrijnwerkerij langs de weg brengt mij terug naar mijn jeugd toen dergelijke ambachtelijke werkplaatsen ook in mijn dorp nog actief waren. Een fietshandelaar is bezig met een bouw pakket van een bromfiets uit China in elkaar te steken. En de plaatselijke bevolking komt er voor een gezellige babbel. Het is echt de moeite om halt te houden de nodige tijd te nemen om hun activiteiten te bewonderen en met de lokale handelaars en dorpsbewoners te praten. Ik logeer in het nieuwe hotel “Le Relais de Kolda” aan de zoutrivier.

Baobab bomen op weg naar Kaolac

MEGALITHISCHE SITES

Kaolac is niet alleen bekend om zijn zoutziederijen maar ook voor de megalithische sites die door de Unesco zijn herkend als wereld erfgoed. Het zijn graf monumenten van rechtopstaande stenen in een cirkel. In de omgeving van Kaolac zijn er, verspreid over een groot gebied in de brousse, 24 sites. We rijden door tientallen kleine afgelegen dorpen. Om de weg te vragen houden we geregeld halt en nemen de tijd om met de vriendelijke en gastvrije Senegalezen te praten en te genieten van de rust in deze afgelegen gemeenschappen. Ook nomaden die vanuit Mali hier rondtrekken met hun geiten kruisen regelmatig onze weg. Ik bezoek eerst de belangrijkste Site van Shinegar. Het is de grootste site waar ook een klein museum aan verbonden is. De plaatselijke conservator geeft mij de nodige uitleg. In de omgeving ligt een steengroeve waar men de nodige materialen uithaalden om de cirkels te bouwen. Daarna bezoek ik de site van Warnar en nog vijf minder bekende sites. Op een weide in een klein dorp ontdekken we een kleine site van slechts één cirkel. Hoewel het grafmonument

bijna volledig is overgroeid is er toch een plaatselijke heemkundige die mij de nodige uitleg geeft. Het bezoek aan deze kleine sites is eigenlijk enkel mogelijk met een privé gids. Het bezoek aan de megalithische sites was dan ook een hoogtepunt van mijn reis.

TAMBACUNDA

Tambacounda is een stadje in het oosten van Senegal dat vooral bekend is bij jagers. Daarnaast zijn er een aantal humanitaire hulp projecten die o.a. gesubsidieerd worden door de Europese gemeenschap. Een Spaanse ingenieur die hier met subsidies elektriciteitscentrales met zonnepanelen bouwt, nodigt mij uit voor een bezoek aan enkele centrales die kleine dorpen in de brousse voorzien van de nodige elektriciteit. In de omgeving word ik uitgenodigd in een Camp waar de jagers op een comfortabele manier logeren. In het gemeentehuis ga ik kijken naar de nieuwe vleugel die gefinancierd wordt door de stad Sint-Niklaas, die verzusterd met Tambacounda. Ik wordt er bijzonder vriendelijk ontvangen door de secretaresse van de burgemeester. De directeur van de plaatselijke basis school, waar de stad Sint-Niklaas ook een project steunt, geeft mij een rondleiding in zijn school. Het geeft mij een goed idee over het leven in de school en het onderwijs.

SALY

Om even te ontwennen aan het leven in de brousse van Senegal en om met beide voeten terug in de Westerse wereld te komen heb ik 2 dagen gereserveerd in het hotel Lamantin in Saly Portual. Van contrast gesproken. Na 2 nachten neem ik de nachtvlucht van Brussels Airlines terug naar België.

PRIVE

Privé reizen met een zeer beperkt gezelschap met een privé gids heeft veel voordelen en creëert uiteraard meer mogelijkheden. Je bent minder gebonden aan een tijdschema, je stopt waar en wanneer je wil en waar je het interessant vind kun je langer blijven. Een ander voordeel is dat je zelf een programma kunt samenstellen dat voldoet aan uw eigen interesse. Je kunt ook uw eigen tempo bepalen en eventueel onderweg extra afspraken maken met de gids of het programma binnen de mogelijkheden aanpassen al naargelang er iets interessant is. Langs de andere kant moet je wel wat reis ervaring hebben vooral als je afwijkt van de gebruikelijke geijkte toeristische routes. Ook het contact met de gids en een goede verstandhouding is uiterst belangrijk. De prijs zal wel iets duurder zijn dan een groepsreis maar je krijgt er veel meer voor in de plaat.

De mysterieuze cirkels van de site van Shinegar

INFO

Brussels Airlines vliegt dagelijks van Brussel naar Dakar.

Het hotel in Dakar en Saly bestelde ik via internet.

De 4 daagse toer werd door JALAN uit Gent georganiseerd.

Inenting voor gele koorts schijnt niet meer verplicht te zijn. Toch vroeg men mij op de luchthaven naar mijn vaccinatie kaart.

In het regenseizoen (juli, augustus, september) is het aan te raden om iets te nemen tegen malaria. Altijd afbieden tot 50%. Zelfs bij het wisselen van Euro's naar CFA.

Taxi's handteren, afhankelijk van stad tot stad, vaste tarieven.

Marokko: de Keizerlijke Steden

.....
© Tekst en foto's: Patrick Perck
.....

In november-december 2018 ging het FIJET-Congres door in Marrakesh, één van de vier Keizerlijke Steden van Marokko. Keuzes maken is niet aan mij besteed. Na-tour bij FIJET is keuzes maken. Ga je voor het zuiden van Marokko met tenten en bedoeïenen met exquise zandduinen en onmetelijke woestijnen of kies je voor de Keizerlijke Steden met historie en cultuur? Gezien mijn eerste ervaring met Marokko koos ik voor de steden.

Volubilis: vol Romeinse pracht en ... ooievaars!

Programma oogt boeiend en omdat de rest van de Belgische delegatie voor zonnige zuiden koos moest ik als enige UBJET vertegenwoordigen. Blijkbaar kozen de meesten voor de stad want we reden in kolonne van drie full size bussen. Later zou blijken dat we in elke stad dan ook nog eens in verschillende hotels waren gehuisvest, soms meerdere kilometers van elkaar verwijderd en dus begonnen we elk bezoek met uren vertraging

wachtend op de anderen waardoor de sfeer soms al eens iets grimmiger werd, maar Marokko maakt heel veel goed.

KHENIFRA

Eerste stop: lunch in Khenifra, een stad in de Midden-Atlas en hoofdstad van een Berberse

Fes: in elke eetgelegenheid doe je prachtige ontdekkingen...

△ *La Tannerie: leerlooierijkwartier met alle geuren van dien*

◁ *Als een stad op heuvels is gebouwd loont het de moeite eens te klimmen...*

volksstam en enkele weken daarvoor nog in het nieuws gekomen wegens erbarmelijke koudegolf. Nu lekker warm met prachtzicht op de Atlas. Uitnodigende hoteltenten met airco om zweetdruppels te temmen en groene oase boordt sportterreinen allerhande, ook paardenarena's waar enkele weken ervoor nog kampioenschappen werden gereden. Marokkaanse gastvrijheid want nadat iedereen zich tegoed had gedaan aan heerlijk sappig zoet fruit bleek dit maar het dessert te zijn, als tafelversieringen want buikjes rond werden de echte vleeschotels schotels. Fruit is gezond... Weg naar Fes (of Fez) is genieten. Je rijdt tussen de bergen van de Midden Atlas in de felle zon en helder blauwe lucht met de sneeuwtoppen van de skigebieden en aan de andere zijde helderblauwe meren en riviertjes. Genieten en niet dutten!

FES

Voor Fes, omgeven door bergen en een beetje gebouwd zoals Rome op zeven heuvels, maak je halt voor je de stad intrekt. Beste gezicht vanop

Borj Sud (16e eeuwse vesting) en/of Borj Nord. Je kan je oriënteren (want eens de steegjes in loop je hopeloos verloren) èn je bemerkt onmiddellijk waar zich de heiligdommen bevinden (die hebben namelijk groene daken). Intra muros (best via de *Bab Boujeloud* of *Blauwe poort* uit 1913) heb je nood aan gids -of voor de grotere wegen: petit taxi. Vergeet niet geurplantjes in je zakken te stoppen... Fes is veruit de meest Oriëntaalse stad van Marokko en kan je onmogelijk in één of twee dagen bezoeken. Iets meer dan 1 miljoen inwoners kruipen als mieren rond en tussen elkaar. Een bedrijvigheid van jewelste en je hebt dus wel een gids nodig om je te begeleiden maar ook aan te porren want gegarandeerd kom je anders nooit steegje drie uit en vergaap je je aan deze Parel van de Oriënt. Je kan niet alles bekijken en je wordt overdonderd door het amalgaan aan geuren en kleuren maar doe ajb zeker *Dar Batha* aan, het grootste museum voor Marokkaanse kunst. En natuurlijk ook *Madrasa Attarine*, de mooiste Meriniden Koraanschool ter wereld. En natuurlijk ook de *Madrasa Bou Inania*, de nog veel grotere Koranschool uit de 14e eeuw. En natuurlijk ook de *Kairaouyinoskee* (je mag er niet binnen maar doe toch maar (ettelijke) pogingen. Plaats voor 20.000 gelovigen, en vermits ik gelovig ben... En natuurlijk ook de mooiste fontein van Fes op het *plein der Schrijnwerkers* en de *karavanserai*. Hier toch verplicht wel binnengaan en klim naar het dak waar zich het allermooiste café bevindt. Neen hier drink je geen bier maar koffie zoals de naam zelf zegt. En natuurlijk ook het *Koninklijk Paleis van Dar el-Makhzen* met haar reuzenpoorten die net vuur vlammen bij de ondergaande zon. En natuurlijk ook het *Ketelaarsplein* (Place Seffarine) waar specialisten gewoon uit koper grote tot zeer grote pannen scheppen die gebruikt worden op huwelijken en bruiloften. En natuurlijk ook *La Tannerie*, de leerlooierswijk. Het plein kan je niet op maar je hebt een fantastisch uitzicht vanop de balkons van de aanpalende huizen (uiteraard zijn deze allemaal herschapen tot winkeltjes...). De leerlooiers staan in grote aarden kuipen de leren vellen te looien met o.a. duivenstront. Enorme stank (vandaar dat je die kruidige blaadjes moet meenemen om onder je neus te houden). Zwaar werk voor de looiers en giftig waardoor ze meestal niet lang leven. Maar wat een spektakel voor al je zintuigen. En natuurlijk ook de *mellah*, de *Bab Boujeloud* ... Deze stad begeestert je en palmt je in. Machtig mooi !

△ Ambacht pur sang

▽ Steile straatjes worden het best per ezel beklommen

Meknes: ontvangst
via de grote poort!

أَبَادُ الْخَيْرِ تَغْشَاهُ وَوُجُودُ الْأَمَلِينَا
بَقِيَ فِي الْإِبْرَاءِ إِثَارُ الْمَلُوكِ الْمُبْرَعِينَا
وَعَلَا فَرْقَى عَلَى مَا شِيرَ فِي مَا فِي السِّنِينَا
وَعَرَا حُسْنُ شَعِيرٍ أَوْ جَمَالِي مُسْتَبِينَا
شَادَ عَجْرِي الْحَسْرُ الثَّانِي أَمِيرُ الْمُؤَمِّينَا
مَرَّهَا رَبُّهُ التَّمَكِّي وَالْبَغْتِ الْمَبِينَا
فَإِذَا أَقْنِي النَّاسُ رَوْحَاءُ وَالْأَذِينَا
فَلْتَأْمَلُوا إِذَا دَخَلُوا بِسَلَامٍ أَمِينَا

VOLUBILIS

Voor Volubilis, Romeinse opgravingen van een stad gesticht in 25 n.C. door de Romeins-Berberse vazalkoning Juba II en op zijn hoogtepunt in de 3e eeuw meer dan 20.000 inwoners tellend dankt zijn naam aan walili (veranderlijke winden) en waar onterecht niet zoveel toeristen komen moet je de tijd nemen. Bij gebrek aan gids moet je zelf op zoektocht naar de prachtige mozaïeken en triomfbogen.

MEKNES

Meknès is de kleinste van de vier Keizerlijke Steden met amper 400.000 inwoners, werd gesticht in de 12e eeuw en was in de 14e eeuw zelfs de hoofdstad maar blikvanger is wel het *mausoleum* van de Marokkaanse Zonnekoning (hij wilde een

tweede Versailles bouwen en zijn stallen alleen boden plaats aan 15.000 edele viervoeters) *Moulay Isma'il*. Manlief zag het wel tamelijk groots met zijn 30.000 slaven en meer dan vijfhonderd vrouwen. Maar ook de *Medina* verdient aandacht (en je portemonnee) en het *Dar Jamaïi museum* maar voor mij heeft de *Bab Mansour* stadspoort het meest indruk gemaakt. De zuilen komen uit Volubilis en onder de poort vind je tientallen gidsen. Maak hier geen gebruik van want het zijn zgn. « faux guides ». Doodop en meer dan ziek was ik blij deze poort te kunnen doorgaan, op zoek naar de bus en ... het ziekenhuis. Maar ook veel spijt en dankbaarheid. Spijt dat ik niet voor de 100% fit was om al dat moois dat Marokko en meer bepaald de Keizerlijke Steden te bieden heeft en dankbaarheid dat FIJET mij toegelaten heeft Marokko te leren ontdekken, een onvolprezen land met een onvolprezen bevolking.

Onmiskenaar gebedshuis want... groene daken

Klop en er zal worden opengedaan!

